

STORTINGET

Innst. 314 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 87 L (2018–2019)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor)

Til Stortinget

Innledning

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i følgende lover:

- lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse
- lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser
- lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere
- lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen
- lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens pensjonskasse
- lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett
- lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer

Forslagene følger opp avtale inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Avtalen innebærer at offentlig

tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte skal legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden.

Det foreslås nye regler for opptjening og uttak av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning for personer født fra og med 1963. Opptjening etter de nye opptjeningsreglene skal skje fra 1. januar 2020. Den nye alderspensjonsordningen omtales heretter som påslagspensjon.

Det vises til de enkelte kapitlene i proposisjonen der det detaljert er redegjort for forslagene, og kapittel 2 der bakgrunn for lovforslagene er nærmere redegjort for, herunder

- Endringene i folketrygden
- Lønnsoppjøret 2009 og tilpasningene i offentlig tjenestepensjon fra 2011
- Tilpasningene i offentlig tjenestepensjon for årskull som får ny alderspensjon fra folketrygden
- Prosess om en ny offentlig tjenestepensjon
- Fremforhandlet avtale om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor
- Avtale om midlertidige regler om alderspensjon til personer med særaldersgrense.

De offentlige tjenestepensjonsordningene er i dag dels lovfestede og dels avtale- og vedtektsfestede. Den viktigste lovfestede ordningen er regulert i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse.

Det vises til proposisjonens kapittel 3 der dagens pensjonssystem for offentlig ansatte er nærmere gjort greie for, herunder

- Alderspensjon
- Pensjonsrettigheter til personer med særaldersgrense
- AFP

- Uførepensjon
- Etterlattepensjon.

Et lovforslag som følger opp avtalen om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor ble sendt på høring 3. mars 2018 med frist 9. januar 2019. I alt 33 instanser og 6 privatpersoner kom med merknader.

Det vises til kapittel 4 og de ulike kapitlene i proposisjonen hvor forslagene i høringsnotatet, samt høringsinstansenes syn er nærmere redegjort for.

Forslagene i proposisjonen innebærer en radikal endring i pensjonsreglene for offentlig ansatte og vil påvirke en rekke forhold som ikke er lovregulert, men som likevel har stor betydning. Det vises til proposisjonens kapittel 5 der det er nærmere redegjort for synspunkter som har kommet frem i høringen, men som ikke berører det materielle innholdet i lovforslagene. I tillegg redegjøres det også for departementets vurdering av disse. Dette gjelder blant annet følgende områder:

- Utformingen av tjenestepensjonslovene
- Om overføringsavtalen
- Om alderspensjon til uføre
- Om behovet for informasjon og statistikk
- Om begrepsbruken
- Om økonomiske konsekvenser
- Fleksibilitet for eldre årskull
- Om konkurranse i markedet

Følgende pensjonsordninger omfattes av lovforslaget:

- Statens pensjonskasse
- Pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- Pensjonsordning for sykepleiere
- Kommunale og fylkeskommunale tjenestepensjonsordninger
- Pensjonsordninger for folkevalgte i kommune eller fylkeskommune
- Pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen og pensjonsordning for høyesterettsdommere, herunder:
  - Lov om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen
  - Lov om tillegg til lov om Statens pensjonskasse

Når det gjelder merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget er dette nærmere gjort greie for i proposisjonens kapittel 17.

Ny alderspensjon – Påslagspensjon

Innledning og sammendrag

Det går frem av pensjonsavtalen av 3. mars 2018 at dagens bruttoordning skal erstattes av en påslagsordning og innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere.

Den nye ordningen skal ha følgende regler:

- Alle år i jobb frem til 75 år skal gi pensjonsopptjening.
- Påslagspensjon skal tjenes opp med en grunnsats på 5,7 pst. av pensjonsgrunnlaget i inntektsintervallet 0–12 G og en tilleggssats på 18,1 pst. i inntektsintervallet 7,1–12 G.
- Den enkelte arbeidstakers pensjonsopptjening akkumuleres i en beholdning.
- Påslagspensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 75 år, og pensjonen skal kunne kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.
- Ved uttak av påslagspensjon beregnes årlig pensjon ved at beholdningen divideres med folketrygdens delingstall.
- De som har minst ett års samlet tjenestetid, får en oppsatt rett til påslagspensjon.
- Påslagspensjonen skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra folketrygden.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 7 når det gjelder pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger når det gjelder

- Opptjening av pensjon
- Uttak av påslagspensjon
- Regulering av pensjon og påslagspensjon
- Barnetillegg til påslagspensjon.

Opptjening av pensjon

Departementets forslag

Det foreslås at påslagspensjon tjenes opp med en grunnsats på 5,7 pst. av pensjonsgrunnlaget opp til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp og en tilleggssats på 18,1 pst. av pensjonsgrunnlaget mellom 7,1 og 12 ganger grunnbeløpet. Det foreslås at det er gjeldende grunnbeløp som skal legges til grunn. Ved deltidsstilling skal opptjeningen utgjøre en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det foreslås at opptjeningen skal skje løpende. Det foreslås også at det skal gis opptjening i visse andre tilfeller, blant annet der et medlem har fratrudd med uførepensjon. Det foreslås at det gis pensjonsopptjening frem til og med den måned medlemmet fyller 75 år, og at opptjeningen akkumuleres i en påslagsbeholdning.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.2.3 der det er nærmere redegjort for departementets vurderinger og forslag når det gjelder

- Innmelding og medlemskap
- Påslagsbeholdning
- Opptjeningssatsene
- Pensjonsgrunnlag
- Opptjening gjennom året
- Opptjening på grunnlag av uførepensjon
- Opptjening ved ulønnet permisjon

- Uførepensjon og pensjon til etterlatte barn og ektefeller.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.2.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 8 første ledd, 20 første ledd bokstav d, 14 og 15, 26 a, 26 b, 35 første ledd og kapitteloverskriftene
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 3 første ledd bokstav a, 11 a, 11 b, 20 første ledd bokstav a og kapitteloverskriftene
- Lov om pensjonsordningen for apotekervirksomhet mv., jf. forslag til §§ 2 første ledd, 26 første ledd første punktum og kapitteloverskriftene

Uttak av påslagspensjon

Departementets forslag

Det foreslås at påslagspensjon kan tas ut fleksibelt fra 62 år. Det foreslås at årlig påslagspensjon fastsettes på grunnlag av påslagsbeholdningen på uttakstidspunktet ved at beholdningen divideres med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen. Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen 75 år, foreslås det at pensjonen utbetales fra og med måneden etter fylte 75 år.

Det foreslås at påslagspensjon kan tas ut helt eller delvis. Pensjonen graderes med 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 pst. For å unngå lave utbetalinger, foreslås det at årlig påslagspensjon minst må utgjøre 30 pst. av folketrygdens grunnbeløp for at det gis mulighet for gradert uttak. Dersom medlemmet mottar uførepensjon eller midlertidig uførepensjon, kan summen av uføregrad og uttaksgraden for påslagspensjon ikke overstige 100 pst. Det foreslås at pensjonsgraden kan endres en gang i året, og at det ellers gis mulighet til å ta ut full pensjon og til å stanse uttaket. Det foreslås at reglene for omregning ved endring i pensjonsgrad eller stans av pensjon knyttes til tilsvarende regler for alderspensjon fra folketrygden. Det samme gjelder omregning av påslagspensjon ved opptjening etter pensjonsuttak.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.3.3 der det er nærmere redegjort for departementets vurderinger og forslag når det gjelder

- Avrunding av tjenestetid
- Krav til medlemstid for rett til alderspensjon
- Flexibelt uttak av påslagspensjon
- Tidspunkt for uttak og opphør av påslagspensjon
- Omregning ved endring i pensjonsgrad eller stans av pensjon
- Omregning av alderspensjon ved opptjening etter pensjonsuttak.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.3.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepen-

sjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 19, 26 c, 26 d, 26 g, 26 k, 26 l første ledd, 27 femte ledd og § 44 tiende ledd
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 5, 11 c, 11 d, 11 g, 11 k, 11 l første ledd, 12 femte ledd, 19 a første ledd og 36 tredje ledd
- Lov om pensjonsordningen for apotekervirksomhet mv., jf. forslag til § 10 femte ledd

Regulering av pensjon og påslagsbeholdning

Departementets forslag

Det foreslås at regelen for regulering av påslagspensjon er i tråd med regulering av alderspensjon fra folketrygden. Påslagsbeholdningen reguleres med virkning fra 1. mai med lønnsveksten og at påslagspensjon under utbetaling reguleres med virkning fra 1. mai med lønnsveksten fratrukket 0,75 pst.

Det vises til proposisjonens kapittel 7.4.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til § 42
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til § 39

Barnetillegg til påslagspensjon

Departementets forslag

Barnetillegget beregnes i dag med utgangspunkt i bruttopensjonen. Dersom det skal gis barnetillegg til påslagspensjonen, må dette utformes som et helt nytt tillegg.

For å gi økt likhet mellom de private pensjonsordningene og ny offentlig tjenstepensjon, foreslås det at påslagspensjon gis uten barnetillegg.

Det vises for øvrig til at det i avtalen 12. desember 2018 om midlertidige regler for særalderspensjon går frem at personer med særaldersgrense fra 2020 skal sikres en tidligpensjon før 67 år på samme nivå som i dag. Gjennom avtalen om midlertidige regler vil denne gruppen fortsatt motta barnetillegg frem til 67 år, eventuelt frem til partene blir enige om en langsiktig løsning for personer med særaldersgrense.

Betinget tjenstepensjon

Innledning og sammendrag

Det går frem av pensjonsavtalen at det skal innføres en ordning med betinget tjenstepensjon. Betinget tjenstepensjon skal være et tillegg til alderspensjonen for dem som ikke kvalifiserer for ny AFP. Betinget tjenstepensjon skal innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 eller senere.

Det går videre frem av pensjonsavtalen at betinget tjenestepensjon skal tjenes opp med 3,0 pst. av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 G i år med medlemskap i en offentlig tjenestepensjonsordning frem til og med det året en fyller 61 år. Betinget tjenestepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 8 når det gjelder betinget tjenestepensjon, pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger når det gjelder

- Betingelser for rett til betinget tjenestepensjon
- Beregnings- og uttaksregler for betinget tjenestepensjon
- Regulering av betinget tjenestepensjon.

Betingelser for rett til betinget tjenestepensjon

Departementets forslag

Det foreslås at medlemmer som ikke har rett til privat eller offentlig AFP, gis betinget tjenestepensjon som et tillegg til alderspensjonen.

Det vises til at departementet vil komme tilbake til forholdet mellom betinget tjenestepensjon og ny AFP i forbindelse med lovforslag for ny offentlig AFP. Høringsinnspillene som har fremkommet her, vil bli tatt med i denne prosessen.

Det vises til proposisjonens kapittel 8.2.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til § 26 e første ledd
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til § 11 e første ledd

Beregnings- og uttaksregler for betinget tjenestepensjon

Departementets forslag

Det foreslås at pensjonen tjenes opp med en sats på tre pst. av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp og at det er gjeldende grunnbeløp som skal legges til grunn. Ved deltidsstilling skal opptjeningen utgjøre en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det foreslås at opptjeningen skal skje løpende. Det foreslås også at det skal gis opptjening når et medlem mottar uførepensjon. Det foreslås at det gis pensjonsopptjening frem til fylte 62 år, og at opptjeningen akkumuleres i en beholdning. Det foreslås at betinget tjenestepensjon kan tas ut fleksibelt fra 62 år. Det foreslås at årlig betinget tjenestepensjon fastsettes ved at beholdningen på uttakstidspunktet divideres med folketrygdens delingstall på uttakstidspunktet. Ved uttak av betinget tjenestepensjon etter 70 år legges delingstallet ved 70 år til grunn. Det foreslås at betinget tje-

nestepensjon ikke kan tas ut gradert eller stanses etter uttak.

Det vises til proposisjonens kapittel 8.3.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 26 e andre til fjerde ledd, 26 f og 26 l første ledd
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 11 e andre til fjerde ledd, 11 f og 11 l første ledd

Regulering av betinget tjenestepensjon

Departementets forslag

Det foreslås at regelen for regulering av betinget tjenestepensjon er i tråd med regulering av alderspensjon fra folketrygden.

Betinget beholdning som ikke er omregnet til årlig pensjon skal reguleres i samsvar med lønnsveksten og at betinget tjenestepensjon under utbetaling skal reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst. Reguleringen skal gjøres med virkning fra 1. mai. Ved første regulering etter uttak foreslås det at det ved reguleringen skal tas hensyn til når på året uttaket fant sted.

Det vises til at det foreslås at betinget tjenestepensjon ikke kan tas ut gradert, og at uttaket ikke kan stanses. Det er derfor ikke nødvendig å regulere stans eller endret gradering.

Det vises til proposisjonens kapittel 8.4.5 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenestepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til § 42
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til § 39

Overgangstillegg

Innledning og sammendrag

Det går frem av pensjonsavtalen at årskullene 1963–1970 skal få et overgangstillegg. For 1963-kullet skal overgangstillegget utgjøre 0,15 G. For hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet, skal tillegget trappes ned med 12,5 prosentpoeng. Tillegget skal gis i alderen fra 62 til 67 år til dem som fratrer fra medlemspliktig stilling før 67 år. For å få et fullt tillegg kreves det 40 års tjenestetid, og for å få et delvis tillegg kreves det minst 15 års tjenestetid. For personer med tjenestetid mellom 40 og 15 år gis tillegget forholdsmessig, og det skal justeres for gjennomsnittlig stillingsandel. Tillegget skal ikke levealdersjusteres eller avkortes mot arbeidsinntekt.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 9 når det gjelder pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger når det gjelder overgangstillegg, herunder

- Beregning av overgangstillegg
- Tidspunktet for uttak og opphør.

Departementets forslag

Det foreslås at det skal kreves minst 15 års tjenestetid for å få rett til overgangstillegg. Det foreslås videre at en må fratregge helt fra medlemspliktig stilling for å kunne motta overgangstillegg. Det foreslås at overgangstillegget skal utgjøre 0,15 G for 1963-kullet. Tillegget skal trappes ned med 12,5 prosentpoeng for hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet. Det foreslås at ved tjenestetid mellom 40 og 15 år så skal det gis et forholdsmessig tillegg ved at fullt tillegg multipliseres med en brøk hvor tjenestetid er telleren og 40 år er nevneren. Overgangstillegget gis tidligst fra 62 år og utbetales frem til fylte 67 år, forutsatt at en ikke gjeninntre i medlemspliktig stilling.

Det vises til proposisjonens kapittel 9.5 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 26 j og 26 l
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 26 j og 26 l

Tillegg til personer med opptjening før 2011 (2011-tillegg)

Innledning og sammendrag

Det går frem av pensjonsavtalen at årskullene 1963–1967 skal få et tillegg til pensjonen dersom de har opptjening før 2011 («2011-tillegg»). Tillegget skal utformes nøytralt, slik at årlig utbetaling blir lavere ved uttak før 67 år og høyere ved uttak etter 67 år. Tillegget skal utgjøre 1,5 pst. av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte bruttopensjonen justert for forholdet mellom opptjenings- tid før 2011 og til kravet til full opptjening. 1963-kullet skal få 100 pst. av et fullt tillegg, og tillegget skal trappes ned med 20 prosentpoeng for hvert påfølgende årskull etter 1963-kullet. Tillegget skal kunne tas ut etter nøytrale uttaksregler fra 62 år. Tillegget skal ikke levealdersjusteres, men skal justeres for uttaksalder.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 10 når det gjelder forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger når det gjelder overgangstillegg, herunder

- Beregning av 2011-tillegget
- Uttak av 2011-tillegget
- Regulering av 2011-tillegget.

Departementets forslag

Det foreslås at årskullene 1963–1967 gis et tillegg til alderspensjonen for tjenestetid før 2011. Det foreslås at tillegget skal utgjøre 1,5 pst. av pensjonsgrunnlaget for

den oppsatte bruttopensjonen justert med forholdet mellom tjenestetid før 2011 og 30 år. Det foreslås at tillegget trappes ned med 20 prosentpoeng fra 1963-kullet slik at 1963-kullet får 100 pst., 1964-kullet får 80 pst., osv. Det foreslås at tillegget kommer til utbetaling samtidig med uttak av den oppsatte bruttopensjonen. Det foreslås at tillegget skal justeres for uttaksalder ved at tillegget multipliseres med delingstallet ved 67 år og divideres med delingstallet på uttakstidspunktet.

Det vises til proposisjonens kapittel 10.5 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 26 i og 26 l.
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 11 i og 11 l.

Alderspensjon opptjent før 2020

Innledning og sammendrag

Det går frem av pensjonsavtalen av 3. mars 2018 at de som er født i 1963 eller senere og som har opptjening i bruttoordningen, skal få en oppsatt pensjon fra denne ordningen når de starter å tjene opp pensjonsrettigheter i påslagsordningen. Det går videre frem at de som er født i 1963 eller senere skal kunne ta ut den oppsatte bruttopensjonen fleksibelt fra 62 år. Ved uttak av oppsatt bruttopensjon før 67 år, skal det skje en foreløpig samordning. Det skal ikke samordnes med opptjening i folketrygden etter 67 år. Det går også frem av avtalen at dersom opptjeningen i bruttoordningen samlet er tre år eller mindre, skal rettighetene overføres til påslagsordningen.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 11 når det gjelder pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger når det gjelder

- Konvertering av opptjente rettigheter før 2020 med varighet under tre år
- Beregning av oppsatt pensjonsrett
- Levealdersjustering og uttak av alderspensjon opptjent etter gjeldende regler
- Samordning av oppsatt bruttopensjon og omregning ved endring i pensjonsgrad eller stans av pensjon, herunder
  - Samordning før 67 år
  - Samordning fra og med 67 år
  - Omregning ved endring i pensjonsgrad eller stans av pensjon.

Konvertering av opptjente rettigheter før 2020 med varighet under tre år

Departementets forslag

Det foreslås at det ikke overføres noen rettigheter fra bruttoordningen til påslagsordningen, men at all opptjening før 2020 ivaretas som en oppsatt bruttopensjon.

Det foreslås at det presiseres at medlemmer med tjenestetid før 2020 får en oppsatt pensjonsrett for tiden før 2020 dersom samlet opptjeningstid, det vil si både tid før og etter 2020, er minst tre år. Det vil senere vurderes om rettigheter kan overføres fra bruttoordningen til påslagsordningen for dem som har kort opptjeningstid i bruttoordningen.

Beregning av oppsatt pensjonsrett

Departementets forslag

Det foreslås at opptjening før 2020 beregnes som en oppsatt pensjon. Det foreslås at det er gjennomsnittlig stillingsandel i de 30 årene før 2020 med høyest stillingsandel som skal inngå for å beregne pensjonsgrunnlaget dersom tjenestetiden før 2020 er lenger enn 30 år.

Det foreslås at det presiseres i loven at kravet til full tjenestetid settes til den tjenestetiden medlemmet ville hatt fra den dagen vedkommende ble medlem av en offentlig tjenstepensjonsordning og frem til aldersgrensen, men at kravet ikke kan settes høyere enn 40 år og ikke lavere enn 30 år. Det foreslås videre at alderspensjonen avkortes forholdsmessig dersom man ikke har full opptjening.

Det vises til proposisjonens kapittel 11.3.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene i proposisjonens kapittel 11.2.3 og 11.2.4 er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til § 26 h første til fjerde ledd
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til § 11 første til fjerde ledd

Levealdersjustering og uttak av alderspensjon opptjent etter gjeldende regler

Departementets forslag

Det foreslås at oppsatt bruttopensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 år, men at oppsatt bruttopensjon ikke kan tas ut gradert eller stanses etter uttak. Ved uttak skal justeringstallet på uttakstidspunktet legges til grunn. Det foreslås at uttak av oppsatt bruttopensjon forutsetter uttak av alderspensjon fra folketrygden.

Det vises til proposisjonens kapittel 11.4.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 26 h, femte til sjuende ledd og 26 l
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til §§ 11 h, femte til sjuende ledd og 26 l

Samordning av oppsatt bruttopensjon og omregning ved endring i pensjonsgrad eller stans av pensjon

Departementets forslag

Det foreslås regler for samordning av oppsatt bruttopensjon. Det foreslås at fleksibelt uttak av bruttopensjon skal gjennomføres ved at det skjer en foreløpig samordning dersom uttaket skjer før 67 år. Ved uttak av bruttopensjon før 67 år, skal årlig pensjon beregnes på nytt fra 67 år, og det skal foretas et samordningsoppgjør. Det foreslås at det ikke skal samordnes med alderspensjon fra folketrygden som er opptjent etter fylte 67 år.

Det foreslås at det gis hjemmel i loven for at det i forskrift fastsettes detaljerte regler for utbetaling og innkreving av resultatet av samordningsoppgjøret.

Det vises til proposisjonens kapittel 11.5.4 der det blir redegjort nærmere for lovforslag til endringer i samordningsloven i tråd med forslagene over. Det må også gjøres enkelte endringer i lovens omfangsbestemmelser.

Det vises til lovforslaget, samordningsloven § 3 og ny § 24 c.

Alderspensjon til personer med særaldersgrense

Innledning og sammendrag

Verken pensjonsavtalen av 3. mars 2018 eller høringsnotatet av 17. oktober 2018 inneholdt særregler for å beregne pensjon for personer med særaldersgrenser som er født i 1963 eller senere. I tråd med pensjonsavtalen har det imidlertid vært en prosess med partene om slike regler siden august 2018, og 12. desember 2018 ble det inngått en avtale om midlertidige regler for alderspensjon til personer med særaldersgrense som er født i 1963 eller senere. Avtalen av 12. desember 2018 ble fulgt opp med et notat 14. februar 2019 om hvordan avtalen kan nedfelles i loven.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 12 når det gjelder pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger.

Proessen

Det er ønskelig med en rask avklaring når det gjelder pensjonsreglene for personer med særaldersgrense, og en prosess med partene om pensjonsregler for personer med særaldersgrense startet i august 2018.

Problemstillingen er komplisert, og det ble klart at det ikke var mulig å avklare alle spørsmål knyttet til en langsiktig løsning for pensjonsregler for personer med

særaldersgrense slik at nye regler kunne tre i kraft fra 2020. Den 29. november 2018 ble det derfor inngått en prosessavtale, der det går frem at målet med arbeidet er «å avtale en langsiktig pensjonsløsning for personer med særaldersgrense» og at prosessen skal avsluttes senest 1. november 2019. For å sikre at personer født i 1963 med særaldersgrense 60 år skal kunne ta ut tidligpensjon i 2020, heter det i prosessavtalen at nødvendige regler skal avtales innen 15. desember 2018.

Prosessavtalen ble fulgt opp i avtale 12. desember 2018 om midlertidige regler for alderspensjon til personer med særaldersgrense. Formålet med avtalen var å sikre at personer med særaldersgrense kan ta ut pensjon fra samme tidspunkt som etter dagens regler også fra 2020. Avtalen innebærer at det skal videreføres en tidligpensjonsordning for personer med særaldersgrense frem til fylte 67 år, og tidligpensjonen skal beregnes på samme måte som i dag.

I notat 14. februar 2019 ble det presentert et forslag til lovteknisk løsning som følger opp avtalen av 12. desember 2018. Det ble åpnet for skriftlige tilbakemeldinger senest 1. mars 2019, med sikte på at forslaget kunne tas inn i denne proposisjonen. Samtidig ble partene innkalt til møte 25. februar 2019 for en gjennomgang av forslagene i notatet.

Det vises til at Stortinget i vedtak nr. 42, 4. desember 2017, har bedt regjeringen vurdere, i samråd med partene i arbeidslivet, om dagens system med særaldersgrenser for ansatte i staten og statlige virksomheter bør endres i tråd med utviklingen i samfunns- og yrkesliv. Det går frem av avtalen 3. mars 2018 at disse spørsmålene må avklares i en senere prosess, etter at det er avtalt en langsiktig pensjonsløsning for personer med særaldersgrense.

Det vises til proposisjonens kapittel 12.5 og 12.6 der det er nærmere redegjort for forslagene i notat av 14. februar 2019, samt tilbakemeldinger på notatet fra arbeidstakerorganisasjonene og KLP.

Departementets forslag

Det foreslås at det innføres en tidligpensjonsordning for personer med særaldersgrense som sikrer retten til tidligpensjon fra samme alder og på samme nivå som etter gjeldende regler.

Det vises til proposisjonens kapittel 12.8.1 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til ny § 20 a
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, jf. forslag til ny § 6 a

Utfasing av individuell garanti for årskullene 1959–1962

Innledning og sammendrag

I pensjonsavtalen 3. mars 2018 ble det avtalt at det skal videreføres en individuell garanti for årskullene 1959–1962.

Det vises til de enkelte underkapitlene i proposisjonens kapittel 13 når det gjelder pensjonsavtalen, forslagene i høringsnotatet og høringsinstansens syn, samt departementets vurderinger.

Departementets forslag

Det foreslås utfasing av individuell garanti for årskullene 1959–1962 ved at disse årskullene får en andel av det garantitillegget som er gitt til og med 1958-kullet. I tråd med avtalen foreslås det at andelene bestemmes av forholdet mellom opptjeningstid i tjenstepensjonsordningen før 2011 og samlet opptjeningstid. Det foreslås at garantitilleggene skal trappes ned med årskull, slik at 1959-kullet får 90 pst. av tillegget, 1960-kullet får 80 pst., 1961-kullet får 70 pst. og 1962-kullet får 60 pst. av tillegget.

Det vises til proposisjonens kapittel 13.4 der forslagene til endringer i de lovfestede offentlige tjenstepensjonsordningene er nærmere redegjort for. Dette gjelder lovendringer i følgende lover:

- Lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til §§ 24 b og 24 c
- Lov om pensjonsordning for sykepleiere, forslag til §§ 10 c og 10 d
- Lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv., jf. forslag til §§ 8 c og 8 d
- Lov om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen, jf. forslag til § 2 femte ledd
- Lov om tillegg til lov om Statens pensjonskasse, jf. forslag til § 3 tredje ledd
- Lov om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer, jf. forslag til §§ 3-6 andre ledd første punktum og 4-6 andre ledd første punktum

Økonomiske effekter for den enkelte

Innledning

De foreslåtte reglene for den nye offentlige tjenstepensjonsordningen har stor betydning for offentlig ansatte, for arbeidsgivere med ansatte som har offentlig tjenstepensjon, for offentlige finanser og for samfunnet. Forslagene til ny pensjonsordning vil slå ulikt ut for ulike årskull. Dette skyldes både at påslagspensjon fases gradvis inn, og at de første årskullene er omfattet av enkelte overgangsordninger.

Det vises til proposisjonens kapittel 14 der effekten for årskull som berøres av de foreslåtte reglene ved ulike innfallsvinkler er belyst.

I proposisjonens kapittel 14.2 illustreres egenskapene med utvalgte forutsetninger, det vil si som typeeksempler, slik at det rendyrkes hvordan ulike forutsetninger slår ut med henholdsvis dagens regler og forslaget til nye regler når det gjelder

- Pensjon med utgangsfurutsetninger
- Variasjon i opptjeningstid
- Variasjon i pensjonsgrunnlaget – deltidsarbeid
- Variasjon i forholdet mellom sluttlønn og gjennomsnittslønn.

I proposisjonens kapittel 14.3 er egenskaper ved forslagene illustrert med faktisk opptjening for medlemmer født i 1945. Her illustreres egenskapene med dagens og nye ordninger med beregninger basert på faktisk opptjening for et utvalg medlemmer av Statens pensjonskasse.

I proposisjonens kapittel 14.4 er det eksempler på hvordan pensjonen skal beregnes.

Her belyses det hvordan pensjonen skal beregnes under ulike forutsetninger om uttaksalder, avgangsalder, fødselsår osv. Eksemplene er begrenset til de årskullene som omfattes av lovforslagene, det vil si i hovedsak årskull fra og med 1963-kullet. I tillegg belyses effekten av utfasingen av den individuelle garantien for 1959-kullet. Eksemplene omfatter:

- Fullt ut innfasert nye ordninger
- Betinget tjenestepensjon
- Fleksibelt uttak av bruttopensjon
- Overgangstillegg
- Tillegg for opptjening før 2011 (2011-tillegg)
- Utfasing av individuell garanti

Effekten av pensjonsreformen for offentlig ansatte

Innledning

Forslagene om en ny offentlig tjenestepensjon er en del av arbeidet med å reformere pensjonssystemet. For offentlig sektor innebærer dette at man fullfører arbeidet som har pågått siden regjeringen Stoltenberg I oppnevnte Pensjonskommissjonen 30. mars 2001 og som 13. januar 2004 la frem sin utredning NOU 2004:1 Modernisert folketrygd – Bærekraftig pensjon for framtida.

Regjeringen Bondevik II la så frem St.meld. nr. 12 (2004–2005) Pensjonsreform – trygghet for pensjonene og 26. mai 2005 fattet Stortinget et vedtak der det vises til avtalen om pensjonsreform inngått mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre og der det legges en rekke prinsipper til grunn for et reformert pensjonssystem som i stor grad bygget på Pensjonskommissjonens forslag.

Regjeringen Stoltenberg II la 20. oktober 2006 frem St.meld. nr. 5 (2006–2007) Opptjening og uttak av alderspensjon i folketrygden som dannet grunnlag for et nytt bredt flertallsvedtak i Stortinget. Her ble det vist til avtale inngått 21. mars 2007 mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre der disse partiene sluttet seg til hovedpunktene i meldingen, men med enkelte presiseringer.

Stortingets to pensjonsforlik ble konkretisert ved lovforslag om ny alderspensjon i folketrygden i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon).

For å sikre økonomisk bærekraft i velferdssystemet og et robust og forutsigbart pensjonssystem, må hovedprinsippene i pensjonsreformen ligge fast over tid. Forslagene i proposisjonen innebærer at også offentlig sektor fullt ut vil være omfattet av pensjonsreformen, og en ny, viktig del av pensjonsreformen er fullført.

Med forslagene her er offentlig tjenestepensjon fullt ut tilpasset den nye folketrygdmodellen. Tilpasningen har skjedd i flere omganger gjennom behandling av tre forskjellige lovforslag over en periode på ni år. Det vises til proposisjonens kapittel 15.1 der disse er nærmere gjort greie for.

Når alle omleggingene har trådt i kraft, vil offentlig ansattes samlede pensjonsnivå ha blitt endret som følge av levealdersjustering, ny regulering, nye opptjeningsregler i folketrygden, nye samordningsregler, omlegging av tjenestepensjonen fra en bruttomodell til en påslagsmodell og en omlegging av AFP i offentlig sektor. I tillegg er det gitt overgangsregler som også påvirker pensjonsnivåene.

Det vises til proposisjonens kapittel 15 der det er gitt en helhetlig presentasjon av de samlede endringene i de offentlige tjenestepensjonsordningene som følge av pensjonsreformen, herunder

- Bakgrunnen for innføring av levealdersjustering og hvilke mekanismer levealdersjusteringen virker gjennom. Det redegjøres også for noen forskjeller mellom de ulike mekanismene og elementer som i noen grad har skjermet de eldste årskullene for virkningen av levealdersjusteringen
- Hvordan levealdersjusteringen virker for offentlig ansatte
- Hvordan andre forhold enn levealdersjusteringen, som innfasing av nye opptjeningsmodeller og omlegging av AFP i offentlig sektor, vil påvirke offentlige ansattes pensjonsnivåer
- Nødvendig pensjoneringsalder og pensjonsnivåer for gitt avgangsalder tatt hensyn til innføringen av de nye ordningene
- Illustrerer den samlede effekten av pensjonsreformen for offentlige ansatte ved å se på faktisk opptjening for SPK-medlemmer født i 1945.

Økonomiske og administrative konsekvenser. Likestillingsmessige konsekvenser. Ikrafttredelse

Anslag på økonomiske konsekvenser

Innledning

Det vises i proposisjonen til at finansieringen av offentlig ansattes pensjonsordninger er ulik for ulike arbeidsgivere.

Det er ikke enkelt å vurdere de økonomiske konsekvensene av en omlegging av pensjonsordningene i offentlig sektor. Det er krevende nok å beregne utgiftene knyttet til avtalen fra 3. mars 2018. En enda større utfordring er at det ikke er åpenbart hvordan disse utgiftene kan sammenlignes med kostnadene knyttet til de ordningene som gjelder nå. I tillegg er de viktigste innsparingstiltakene – levealdersjustering og nye regler for årlig regulering av pensjon – allerede innført i de offentlige tjenstepensjonsordningene.

Det vises til proposisjonens kapittel 16.1 der departementet i sine anslag til økonomiske konsekvenser har valgt å rendyrke tre alternativer: ingen pensjonsreform, tidligere vedtatte regler og full reform definert som regelverket som følger av denne proposisjonen pluss ny AFP slik den er beskrevet i avtalen fra 3. mars 2018.

Det vises til proposisjonens kapittel 16.2.2 og 16.2.3 der simuleringsmodeller og fremskrivninger av løpende pensjonsutgifter er detaljert beskrevet.

Økonomiske konsekvenser for kommunene

Sammendrag

KLP har vurdert de økonomiske konsekvensene for kommunene av forslaget til nye pensjonsregler for ansatte i offentlig sektor. Beregningene omfatter blant annet en fremskriving av kommunenes årlige pensjonspremier frem til 2040 med nye pensjonsregler og ved en videreføring av dagens regler. Hovedkonklusjonen er at pensjonspremien med nye regler på lang sikt er om lag som ved en videreføring av dagens regler, men det vil bli noen midlertidige forskjeller når de nye ordningene fases inn. Premieforløpet for de nye ordningene vil avhenge av flere spørsmål som ikke er avklart, blant annet hvordan AFP skal finansieres. KLP har også anslått hvordan de nye pensjonsreglene vil påvirke kommunenes pensjonskostnader. Hovedkonklusjonen er at kostnadene vil bli liggende på et noe lavere nivå.

Det vises til proposisjonens kapittel 16 der det er redegjort detaljert for kommunenes pensjonspremier og pensjonskostnader, samt resultatene fra vurderingen av de økonomiske konsekvensene for kommunene.

Økonomiske konsekvenser for arbeidsgivere

Påslagspensjon og betinget tjenstepensjon vil ha flere likhetstrekk med dagens ytelsesordning. Pensjonsrettighetene skal tjenes opp på en måte som gjør at det

vil være krav om balanseføring, og garantert regulering vil innebære at det fortsatt vil bli reguleringspremier. Dette gjør at de årlige pensjonskostnadene vil svinge mer og være mer uforutsigbare enn premiene for private bedrifter med innskuddspensjon eller pensjon etter tjenstepensjonsloven (hybridordning). For de som konkurrerer med virksomheter som har privat tjenstepensjon, kan dette gjøre ny offentlig tjenstepensjon mindre attraktiv.

Enkelte private virksomheter, og virksomheter i grenselandet mellom privat og offentlig sektor, har i dag offentlig tjenstepensjon eller «offentlig lik» tjenstepensjon. Det legges til grunn at disse virksomhetene selv tar ansvar for å velge hvilken pensjonsløsning de skal ha.

Administrative konsekvenser

På lang sikt er de nye pensjonsordningene klart enklere enn dagens regler, som innebærer relativt komplisert samordning. Dette er en klar fordel for personer som utelukkende skal få pensjonen sin beregnet med de nye ordningene. For personer som både skal få beregnet pensjonen sin etter gjeldende regler og etter de nye beregningsreglene, blir derimot regelverket samlet mer komplisert.

Tilpasningene i regelverket for de offentlige tjenstepensjonsordningene vil kreve betydelige tilpasninger i pensjonsleverandørenes administrative systemer. Det er for tidlig å gi et kvalifisert anslag på kostnadene knyttet til systemtilpasninger. Selv om de nye reglene også administrativt sett vil være enklere å håndtere enn dagens samordningsregler, vil leverandørene i mange tiår fremover måtte håndtere flere parallelle regelverk. Det vil innebære betydelige utviklingskostnader, samt drifts- og vedlikeholdskostnader.

Statens pensjonskasse skal utarbeide et styringsdokument for IKT-løsningene som skal legges frem for hensiktsmessig ekstern kvalitetssikring av kostnadsestimater, usikkerhet mv. Det samlede opplegget for IKT-løsningene vil bli fremlagt for Stortinget til orientering og med forslag til nødvendige budsjettbevilgninger. Nye IKT-løsninger skal blant annet sikre god informasjonsutveksling mellom SPK, Arbeids- og velferdsdirektoratet og de andre offentlige tjenstepensjonsleverandørene.

Det påpekes behovet for systemer som er effektive og sikrer god informasjonsutveksling mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet og de offentlige tjenstepensjonsordningene og en klar og tydelig ansvarsfordeling mellom aktørene. Det vil bli vurdert hvorvidt det er behov for å justere gjeldende regelverk for å legge til rette for slik informasjonsutveksling.

Likestillingsmessige konsekvenser

Både dagens regelverk og forslaget til nytt regelverk for offentlig tjenstepensjon er kjønnsnøytralt og sikrer at kvinner og menn med samme opptjeningshistorikk får samme årlige pensjon.

Gjennomsnittlig utbetalt pensjon fra de offentlige tjenstepensjonsordningene er i dag høyere for menn enn for kvinner. Dette skyldes primært faktorer utenfor pensjonssystemet, som forskjeller i lønnsnivå, forskjeller i tjenestetid, forskjeller i stillingsprosent og forskjeller i avgangsalder. Siden kvinner i gjennomsnitt lever lenger enn menn, vil de samlede pensjonsutbetalingene over perioden med utbetaling av alderspensjon bli like for kvinner og menn enn de årlige utbetalingene. Dette gjør isolert sett offentlig tjenstepensjon mer gunstig for kvinner enn ordninger som er opphørende; det vil si innskuddspensjonsordninger.

Folketrygden har elementer som bidrar til likhet mellom kjønnene på tross av forskjeller i arbeidsdeltakelse, lønn og omsorgsarbeid. Dagens offentlige tjenstepensjon har også en del elementer som jevner ut pensjonsnivåer på tross av forskjeller i yrkesdeltakelse. Dagens ordning har også elementer som virker motsatt vei, altså reverserer folketrygdens utjevning gjennom bruttomodellen.

I lang tid fremover vil egenskapene til både dagens pensjonsordning og den nye pensjonsordningen påvirke pensjonen til den enkelte. De som fullt ut får beregnet pensjon etter forslagene om nye ordninger, er relativt unge i dag. Kjønnsforskjellene i yrkesaktivitet, lønnsnivå, deltid, avgangsalder osv. har falt over tid og er mindre for dagens yrkesaktive enn blant dagens pensjonister.

Ikrafttredelse

Ikrafttredelsen bestemmes av Kongen. Det legges til grunn at forslagene kan tre i kraft fra 1. januar 2020.

Komiteens behandling

Som ledd i komiteens behandling av lovproposisjonen ble det 7. mai 2019 avholdt høring i saken. Følgende deltok på høringen:

- LO
- Unio
- YS
- Akademikerne
- Arbeidsgiverforeningen Spekter
- Parat/Farmasiforbundet
- Norges Farmaceutiske forening

Under komiteens behandling oversendte Arbeids- og sosialministeren 16. mai 2019 et rettbrev med «Justeringer av lovforslaget for lov om pensjonsordning for

sykepleiere i Prop. 87 L (2018–2019)». Statsrådets brev følger vedlagt innstillingen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Arild Grande, Eigil Knutsen, Anne Sandum og Hadia Tajik, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, fra Venstre, Terje Breivik, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, viser til Prop. 87 L (2018–2019) Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor) fremmet av regjeringen Solberg 10. april 2019.

Komiteen viser til at proposisjonen i hovedsak følger opp avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor.

Komiteen viser til at avtalen ga enighet om en god livsvarig pensjon og et tidligpensjonstillegg for de som trenger det. Det ble enighet om en påslagsmodell der alle år i arbeid skal gi opptjening fra første krone. Den nye ordningen innføres fra 2020 for ansatte som er født i 1963 og senere. Løsningen innebærer at det fortsatt skal være et enhetlig pensjonssystem i offentlig sektor, med livsvarig pensjon og like regler for kvinner og menn.

Komiteen viser til at den nye pensjonsløsningen gjør det enklere for offentlig ansatte å kompensere for effekten av levealdersjusteringen ved å stå lenger i jobb. Den nye alderspensjonen kan tas ut fleksibelt fra 62 år og fritt kombineres med arbeid. Proposisjonen inneholder også overgangsregler fra dagens til nye ordninger.

Komiteen viser til at de nye ordningene skal gjelde for de som er født i 1963 eller senere. Eldre årskull beholder dagens AFP-ordning og fortsetter å tjene opp pensjon i dagens ordning. De nye ordningene vil gi offentlig ansatte bedre uttelling av å stå lenger i arbeid. Offentlig ansatte vil ha samme mulighet som ansatte i privat sektor til å opprettholde pensjonsnivåene når levealderen øker.

Komiteen viser til at det innføres en ny betinget tjenstepensjon. Den vil gi økt sikkerhet for den fremtidige pensjonen for de som ikke kvalifiserer for AFP. Betinget tjenstepensjon skal kunne tas ut fleksibelt fra 62 til 70 år.

Komiteen viser til at de nye ordningene gjør at man ikke mister opptjente rettigheter ved bytte av jobb. Overføringsavtalen videreføres og legger til rette for fortsatt god mobilitet.

Komiteen viser til brev av 15. mai 2019 fra Arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie om justering av lovforslaget for lov om pensjonsordning for sykepleiere i Prop. 87 L (2018–2019), der det fremgår at det i lov om pensjonsordning for sykepleiere er foreslått en utilsiktet endring knyttet til § 11 l i lovforslaget. § 11 l har bestemmelser om opphør av pensjon. Lovforslaget § 11 l i lov om pensjonsordning for sykepleiere er utformet etter mønster av forslaget til § 26 l i lov om Statens pensjonskasse. Gjeldende regler for utbetaling av pensjon til gjenlevende ektefelle er forskjellig i lov om Statens pensjonskasse og lov om pensjonsordning for sykepleiere i tilfeller hvor et medlem dør før pensjonen har begynt å løpe. I Statens pensjonskasse utbetales det en måneds pensjon til gjenlevende ektefelle i tilfeller hvor et medlem dør før pensjonen har begynt å løpe, men det er ikke tilsvarende bestemmelser i pensjonsordningen for sykepleiere.

Intensjonen med lovforslaget har vært å videreføre gjeldende regler for utbetaling av pensjon til gjenlevende ektefelle for pensjon som er opptjent i dagens bruttoordning. Lovforslaget § 11 l i lov om pensjonsordning slik det er utformet i Prop. 87 L (2018–2019), innebærer dermed en utilsiktet utvidelse av gjeldende rett.

§ 11 l andre ledd i lovforslaget for lov om pensjonsordning for sykepleiere skal derfor utgå.

Komiteen viser til proposisjonens kapittel 5.5, der det står at det er avtalt at den nye AFP-ordningen i offentlig sektor skal utformes etter mønster av den nye AFP-ordningen i privat sektor. Det vises i den forbindelse til vedlegg 1 «Framforhandlet løsning. Avtale om tjenstepensjon for ansatte i offentlig sektor», punkt 3 Ny AFP i offentlig sektor, der det fremgår at ny AFP-ordning er utformet etter mønster av gjeldende AFP-ordning i privat sektor. Det vises videre til punkt 11 i avtalen, der det fremgår at partene kan endre avtalen dersom det skjer store uforutsette endringer i forutsetningene for pensjonsavtalen, og der endringer i AFP-ordningen i privat sektor er nevnt som et eksempel på det.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at den brede tilslutningen pensjonsavtalen fikk når arbeidstakerorganisasjonene forankret avtalen blant sine medlemmer, tyder på at den nye pensjonsløsningen er sterkt ønsket av offentlig ansatte. Den nye pensjonsløsningen er en balansert løsning som ivaretar behovet for arbeidskraft og de ansattes behov for forutsigbarhet og mulighet for en god pensjon gitt endringene i folketrygden.

Flertallet mener at den nye pensjonsløsningen vil gi offentlig ansatte en langt mer fleksibel pensjonsløsning, det vil bli enklere å kompensere for effekten av levealdersjusteringen, og det vil bygge ned mobilitetshindrene mellom offentlig og privat sektor. I tillegg sikrer den at også offentlige ansatte får fordelene i pensjonsreformen, fleksibilitet og mulighet til høyere pensjon ved utsatt avgang, og ikke bare innsparingene, levealdersjustering og ny regulering.

Flertallet viser til at avtalen bygger på de samme prinsippene som folketrygden og støtter opp om intensjonen bak pensjonsreformen. Selv om pensjonsutgiftene isolert sett vil øke med de nye ordningene, sammenlignet med en videreføring av dagens ordninger, vil intensivene i de nye ordningene trolig gjøre at flere står lenger i jobb. Dette er viktig både for arbeidstilbudet og for samfunnet.

Flertallet viser til at AFP skal legges om fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig ytelse, som fritt kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen avkortes. Lovproposisjonen inneholder ikke lovforslag for en ny AFP-ordning. Det er mange uavklarte spørsmål som må utredes nærmere. Det legges til grunn at ny AFP skal utformes etter mønster av AFP-ordningen i privat sektor.

Flertallet viser til at proposisjonen har lovforslag for en midlertidig løsning for særalderspensjon for personer med særaldersgrense. Særalderspensjonen sikrer at de som har særaldersgrense også fra 2020 kan gå av fra samme tidspunkt og få samme ytelse som de får etter dagens regler. Partene har avtalt en prosess med sikte på å komme frem til enighet om varige pensjonsregler for personer med særaldersgrense som skal avsluttes senest 1. november 2019. Flertallet legger til grunn at regjeringen vil utarbeide et lovforslag i tråd med den løsningen det oppnås enighet om.

Flertallet viser til at arbeidstakerorganisasjonene i høringen i hovedsak mener at regjeringen følger opp avtalen, men at det på noen områder fremmes forslag som ikke er omtalt i avtalen. Dette gjelder utbetalingsperiode ved død og barnetillegg, hvor proposisjonen foreslår regler som er en innstramming sammenlignet med dagens regelverk. Det gjelder også innmeltingsregler for eldre arbeidstakere, hvor proposisjonen foreslår noe gunstigere regler enn det som følger av gjeldende regelverk. Dette var heller ikke omtalt i avtalen.

Flertallet viser til at arbeidstakerorganisasjonene i sitt høringsnotat skriver at det fortsatt er store forskjeller mellom pensjonsordningene i privat og offentlig sektor. Likevel vil de beholde særordningene for ekstra utbetalingsperiode ved død, som verken gjøres i folketrygden eller i privat sektor, og barnetillegget, som verken finnes i innskuddspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven.

Flertallet viser til at å redusere en måneds ekstra utbetaling til gjenlevende ektefelle er begrunnet med harmonisering med de private ordningene og folketrygden. Offentlig tjenstepensjon har gjenlevendepensjoner som kommer til utbetaling når et medlem dør.

Flertallet viser til at et eventuelt barnetillegg i påslagsmodellen vil kreve, en omlegging fra dagens ordning der barnetillegget utmåles som en andel av bruttopensjonen. Etter dagens regler gis det et tillegg til alderspensjonen fra offentlig tjenstepensjon for pensjonister som forsørger barn under 18 år. Beregningen av barnetillegg tar utgangspunkt i bruttopensjonen, det vil si pensjonen før samordning. Barnetillegg til alderspensjonen har et klart mindre omfang enn barnetillegg til uførepensjonen, ettersom få alderspensjonister forsørger barn under 18 år.

Flertallet mener det er få tungtveiende argumenter for at offentlig ansatte skal ha barnetillegg til alderspensjonen, når det ikke er barnetillegg til alderspensjonen i verken innskuddspensjonsloven eller tjenstepensjonsloven. Det bør være likebehandling mellom de private ordningene og de offentlige ordningene. Det er heller ikke rimelig at de som får barn sent, i all hovedsak menn, skal ha høyere samlet alderspensjon enn de som får barn tidlig. Barnetilleggene vil imidlertid fortsatt gis for opptjening i bruttoordningen, slik at personer med opptjening i bruttoordningen fortsatt vil få noe barnetillegg. Dermed blir det en gradvis utfasing av barnetillegget til alderspensjonen.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at apotekansatte har egen pensjonsordning hvor pensjonsytelsene i stor grad tilsvare det som gjelder etter lov om Statens pensjonskasse selv om apotekeransatte i all hovedsak er privat ansatte. Partene innen apotekbransjen inngikk en avtale i mars 2018 om partssamarbeid for å vurdere alternativer til dagens lovfestede pensjonsordning. Lovproposisjonen foreslår at dagens ordning videreføres inntil partene kommer til enighet, dvs. at det ikke innføres påslagspensjon i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. Partene har ikke kommet til enighet og partene har avsluttet partssamarbeidet. Arbeidstakersiden og arbeidsgiversiden er uenige i hvilke konsekvenser dette bør få for utforming av lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.; arbeidstakerne ønsker at det foreslås påslagspensjon, mens arbeidsgiverne fraråder dette. Dette flertallet legger til grunn at partene gjenopptar partssamarbeidet dersom de ikke ønsker at dagens ordning videreføres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at når det gjelder konver-

tering av kort bruttoopptjening til påslagspensjon, så anerkjente arbeidstakerorganisasjonene i sitt felles høringssvar til departementet at intensjonen i avtalen kan oppnås ved ulike løsninger. Selv om konvertering av kort bruttoopptjening til påslagspensjon ikke er i tråd med ordlyden i avtalen, så er forslaget i tråd med intensjonen i avtalen. Det har vært førende for valg av løsning å sikre at opptjente rettigheter ikke faller bort som følge av omleggingen. Den enkleste løsningen for å sikre både likebehandling og at opptjente rettigheter med varighet under tre år ikke faller bort som følge av omleggingen, var å ikke overføre noen rettigheter fra bruttoordningen til påslagsordningen. Ved denne løsningen presiseres det at det er samlet opptjeningstid, i bruttoordningen og påslagsordningen, som skal legges til grunn for å avgjøre om det skal utbetales pensjon fra oppsatte rettigheter for tiden før 2020.

Derfor foreslås det at det ikke overføres noen rettigheter fra bruttoordningen til påslagsordningen, men at all opptjening før 2020 ivaretas som en oppsatt bruttopensjon. Det presiseres at medlemmer med tjenestetid før 2020 får en oppsatt pensjonsrett for tiden før 2020 dersom samlet opptjeningstid, dvs. både tid før og etter 2020, er minst tre år. Det vil senere bli vurdert om rettigheter kan overføres fra bruttoordningen til påslagsordningen for dem som har kort opptjeningstid i bruttoordningen.

Flertallet avviser påstanden om at proposisjonen bryter med den inngåtte avtalen når det gjelder reglene for personer med særaldersgrenser. Høringsnotatet av 17. oktober 2018 omfattet ikke noen særregler for personer med særaldersgrense, og arbeidstakerorganisasjonene hadde ingen merknader til dette i høringssvaret. Avtalen om midlertidige pensjonsregler av 12. desember 2018 inneholder bare forslaget om en ny tidligpensjonsordning for personer med særaldersgrense. Det går klart frem av avtalen av 12. desember at tidligpensjonsordningen skal gjelde for personer med særaldersgrense for årene frem til fylte 67 år. Det er ingen avgrensning til personer født i 1963 med aldersgrense 60 år. Når lovforslaget ikke avgrenses til denne gruppen, vil det gi større trygghet for fremtidig pensjon for dem som har særaldersgrense. Derfor opprettholdes forslagene om den midlertidige løsningen om at reglene for tidligpensjonen skal utformes generelt, og at retten til tidligpensjon også tas inn i lov om pensjonsordning for sykepleiere. Prosessen frem mot 1. november har som mål å avtale både en langsiktig løsning og supplerende eller alternative regler for de eldste årskullene. Partene har avtalt at det livsvarige kompensasjonsnivået for årskullene fra og med 1963-kullet skal avtales i 2019.

Flertallet viser til at økt sysselsetting gir høyere verdiskapning og høyere skatteinntekter. Den samlede omleggingen av pensjonsordningene for offentlig ansatte vil derfor styrke statsfinansene samtidig som ar-

beidstakerne får mulighet til å opprettholde gode pensjonsnivåer selv om levealderen øker.

Flertallet viser til proposisjonen og støtter lovforslagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at avtalen om ny offentlig tjenestepensjon, der tjenestepensjon og AFP for offentlig ansatte legges om til livsvarige påslagsordninger som kommer i tillegg til folketrygden, er en viktig del i arbeidet med å gjennomføre pensjonsreformen. Disse medlemmer viser imidlertid til at det fortsatt er viktige spørsmål som gjenstår, som opptjening av pensjon fra første krone i privat tjenestepensjon, mulige endringer i AFP i privat sektor og diskusjonen om reguleringsprinsippene for løpende pensjoner i folketrygden.

Disse medlemmer viser til avtalen mellom arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiverne i offentlig sektor, som har vært til uravstemning blant medlemmene, og støtter de forslagene som følger av den inngåtte avtalen.

Disse medlemmer viser til Stortingets høring i saken, der arbeidstakerorganisasjonene fremmet en felles høringsuttalelse der de viser til at regjeringen følger opp avtalen på de fleste områder, men at proposisjonen bryter med den inngåtte avtalen på følgende punkter:

- Innstramming i tidspunktet for uttak og opphør av påslagspensjonen
- Fjerning av barnetillegget i påslagspensjonen
- Konvertering av kort bruttoopptjening til påslagspensjon
- Alderspensjon til personer med særaldersgrense

Arbeidstakerorganisasjonene viser i tillegg til at proposisjonen bryter med intensjonen i avtalen på følgende punkter:

- AFP lovfestes ikke nå, og forholdet til privat AFP er ikke avklart. Det haster. De ønsker en garanti fra Stortinget om at pensjonsavtalens bestemmelser om AFP må ivaretas for dem som skal omfattes av ny AFP fra 1. januar 2020, selv om lovbestemmelsene ikke skulle være på plass i tide.
- Beregning av avbrutt opptjening i bruttoordningen.

Disse medlemmer støtter organisasjonenes vurderinger av at god avtaleskikk tilsier at den ene parten i en avtale ikke ensidig tar opp nye punkter etter at avtale er inngått, eller endrer innholdet i deler av avtalen. Der det er uenighet om tolkningen partene imellom, støtter disse medlemmer organisasjonene i at partene må finne ut av dette sammen, og at Stortinget ikke tar stilling til disse spørsmålene nå.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til forhandlinger mellom partene om forslag i proposisjonen som ikke er en del av den fremforhandlede avtalen og forslag som oppfattes å bryte med intensjonene i samme avtale, og komme tilbake til Stortinget med ny sak på bakgrunn av disse forhandlingene.»

«Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om en garanti knyttet til avtalens bestemmelser om AFP, som får virkning dersom nye lovbestemmelser ikke er på plass i tide, herunder også med en forutsetning om eventuell nødvendig tilpasning til endringer i AFP i privat sektor.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets behandling av Prop. 61 L (2017–2018), jf. Innst. 343 L (2017–2018) 4. juni 2018 om endringer i lov om Statens pensjonskasse og nye samordningsregler mellom brutto tjenestepensjon og folketrygd opptjent etter nye regler, der disse medlemmer viste til en tilsynelatende strengere samordning for personer med lav opptjening, da de tre tidligere samordningsfordelene ble slått sammen til én. Spørsmålet om de såkalte null-pensjonistene var også tema i behandlingen. Stortinget hadde svært kort tid på å behandle saken – det var ikke engang tid til høring. Disse medlemmer viser til den forbindelse til Stortingets enstemmige vedtak, sålydende:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en helhetlig presentasjon/gjennomgang av fremtidig levealdersjustering og samordning for personer med tjenestepensjon fra offentlig sektor i forbindelse med fremleggelsen av nødvendige lovendringer som følge av avtalen om ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor.»

Disse medlemmer viser til kapittel 15 i Prop. 87 L (2018–2019) om effekten av pensjonsreformen for offentlig ansatte, men kan ikke se at effekten av nye og strengere samordningsregler for personer med lav opptjening fremkommer av tabellene og figurene i kapitlet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets enstemmige vedtak om å få en oversikt over hvordan de nye samordningsreglene vedtatt 4. juni 2018 slår ut for personer med lav opptjening, sammenlignet med de tidligere reglene.»

Disse medlemmer viser til at gjennomføring av pensjonsreformen har foregått gjennom mange behandlinger i Stortinget. Endringer og overgangsordninger utgjør etter hvert et ganske komplisert system, som det er vanskelig å holde oversikt over, både for eksperter og den vanlige arbeidstaker. Det vises videre til at re-

gjerungen Solberg har endret tidligere praksis med å involvere de parlamentariske lederne til de partiene som sto bak pensjonsforliket, i forkant av lovendringer som fremmes for Stortinget.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet 2020 legge frem en samlet oversikt over alle endringer i pensjonssystemet i regjeringen Solbergs regjeringsperiode.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å etablere en enklere digital løsning for personer som ønsker å forhåndsbergne sin fremtidige pensjon, med utgangs-

punkt i de mulige kombinasjoner av pensjon og arbeid som finnes.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Stortingets behandling 12. mars 2019 av Representantforslag 46 L (2018–2019), jf. Innst. 187 L (2018–2019), fra Senterpartiet om endring av lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Saken gjaldt de såkalte nullpensjonistene som står lenge i arbeid, slik pensjonsreformen oppfordrer til. Det vises i den forbindelse til statsrådets svarbrev til komiteen, datert 10. desember 2018, der det fremgår at ingen taper i samlet årlig pensjon på å stå i arbeid utover fylte 67 år. Disse medlemmer viser til beregninger fra KLP som kan tyde på at noen faktisk kan tape på å stå i arbeid lenger.

SAMORDNING – FORHOLDSTALL 1

	Folketrygd 62 år – offentlig tjenestepensjon 67 år	Folketrygd 67 år – offentlig tjenestepensjon 67 år	Folketrygd 67 år – offentlig tjenestepensjon 70 år	Folketrygd 70 år – offentlig tjenestepensjon 70 år
Brutto tjenestepensjon	363 656	363 656	383 657	383 657
Samordningsfradrag	267 576	267 576	317 897	317 897
Netto tjenestepensjon	96 079	96 079	65 759	65 759
Folketrygd	221 511	281 351	281 351	334 263
Garantitillegg	6 226	6 226	-	-
Samlet pensjon	323 817	383 657	347 110	400 022

Fødselsår 1953	
Pensjonsgrunnlag*	581 298
Bruttopensjon*	383 657
Samordningsfradrag*	282 293
Alderspensjon i folketrygden*	296 825
Forholdstall ved 62 år	1,340
Forholdstall ved 67 år	1,055
Forholdstall ved 70 år	0,888
G	96 883

*Før levealdersjustering, lønn 6 G i tjenestepensjonsordningen og i folketrygden. Full opptjening i full stilling. Gift. Forutsetter full folketrygdopptjening ved 62 år.

Disse medlemmer mener det derfor er nødvendig å se på dette spørsmålet på nytt.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som kan styrke arbeidsinsentivene for offentlig ansatte som er født 1944–1962, med særlig vekt på dem som måtte tape i samlet årlig pensjonsutbetaling på å stå lenger i arbeid».

Hva er saken?

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at saken gjelder pensjonssystemet for offentlig ansatte – i stat, kommune og eksempelvis helseforetak. Her betaler både arbeidsgiver og arbeidstaker pensjonspremie på alle lønninger. Denne pensjonspremien går inn i de offentlige pensjonskassene. Når de ansatte går

av med pensjon, har de derfor krav på både alderspensjon fra folketrygden og offentlig tjenestepensjon. Dette har historisk vært sett på som en god ordning som sikrer kvalifisert arbeidskraft til offentlig sektor, selv om lønnsnivået ikke alltid har vært konkurransedyktig med privat sektor.

Reglene er slik i dag at dersom offentlig ansatte i aldersgruppen fra 1944 til 1953 fortsetter i jobben etter levealdersjustert pensjonsalder (67 år +) vil offentlig tjenestepensjon reduseres og gå til null ved om lag 72 år. Det er dette som kalles samordningsfellen.

Senterpartiet fremsatte høsten 2018 Representantforslag 46 L (2018–2019), jf. Innst. 187 L (2018–2019) for å rette opp denne uretten i dagens samordningslov. Vedtak av lovforslaget ville ha hindret denne samordningsfellen, men bare Senterpartiet og Rødt stemte for lovforslaget ved votering i Stortinget 12. mars 2019.

Innledning

Dette medlem viser til at proposisjonen i hovedsak følger opp avtalen som ble inngått 3. mars 2018 mellom Arbeids- og sosialdepartementet, LO, Unio, YS, Akademikerne, KS og Spekter om tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor. Dette medlem støtter de forslagene som følger av den inngåtte avtalen.

Dette medlem har merket seg at arbeidstakerorganisasjonene i felles høringsuttalelse mener at Prop. 87 L (2018–2019) følger opp avtalen på de fleste områder, men at proposisjonen bryter avtalen på noen punkter. Dette medlem følger organisasjonene med unntak av forslaget om å fjerne barnetillegget i påslagspensjonen. Dette medlem går derfor imot de forslag som følger av dette.

Dette medlem er opptatt av at endringene i pensjonssystemet for offentlig ansatte understøtter arbeidslinjen, og dermed også målet om at det fremtidige pensjonssystem skal være økonomisk bærekraftig. Videre må systemet være rettferdig og forståelig for folk. Et hovedproblem er at regjeringen foreslår et pensjonssystem for offentlig ansatte i aldersgruppene født fra 1954 til 1962 som straffer ansatte økonomisk om de arbeider ut over 67 år pluss levealderjustering (67 år+). Virkningen pensjonsmessig av at de arbeider lenger, er at de får lavere og lavere tjenestepensjon dess lenger de arbeider, og det kan bli null i tjenestepensjon dersom de arbeider lenge nok. Dette medlem mener også at de samme urimelige og uforståelige reglene for ansatte med rett til offentlig tjenestepensjon i aldersgruppene 1944 til 1953 nå må rettes opp. Dette har gitt oss et pensjonssystem med elementer av «lottospill og molbotenking». Aldersgruppene født fra 1940 til 1943 ble ikke straffet økonomisk ved å arbeide lenge slik aldersgruppene fra 1944 til 1962 blir. De fikk beholde sin tjenestepensjon dersom de arbeidet etter 67 år. Det samme gjelder også for aldersgruppene født etter 1962.

Det som gjør disse forholdene enda verre, er at regjeringen og representanter for regjeringspartiene i Stortinget gir direkte feile opplysninger om fakta og saksforhold. Statsråden har i flere sammenhenger uttalt at bruttogarantien om en samlet pensjon på minimum 66 pst. er oppfylt for alle i aldersgruppene 1944 til 1953 med rett til offentlig tjenestepensjon og full opptjening. Dette er feil, og det er dokumentert i det etterfølgende. Videre uttaler de samme personene at systemet som fører til at offentlig ansatte får lavere og lavere tjenestepensjon dess lenger de arbeider etter 67 år pluss levealderjustering, er resultat av forhandlinger med organisasjonene til de offentlig ansatte. Dette er feil. Alle organisasjoner som forhandler på vegne av de offentlig ansatte – Akademikerne, Unio, YS, og LO – benekter at det har vært forhandlet om dette forholdet. Det har de også dokumentert, og de har protestert på og samlet gått imot disse forholdene i brev til departementet. Ved hø-

ringen den 31. januar 2019 om Senterpartiets lovforslag i Representantforslag 46 L (2018–2019) om å fjerne effekten at offentlig ansatte får lavere pensjon dess lenger de arbeider etter 67 år +, møtte alle organisasjonene opp, og alle støttet Senterpartiets forslag. To av pensjonsleverandørene; KLP og PKH, møtte også opp på høringen og påpekte de urimelige effektene for disse aldersgruppene.

I det etterfølgende gis en nærmere redegjørelse og begrunnelse for forslagene som fremmes for å rette opp disse forholdene.

Generelt

Saken dreier seg om det fremtidige systemet for alderspensjon til offentlig ansatte. Norge har hatt et godt pensjonssystem for offentlig ansatte. Det er utviklet over en lang periode i et samarbeid med de offentlige arbeidsgiverne og arbeidstakerorganisasjonene i offentlig sektor, og har sikret ansatte med full opptjening rett til en alderspensjon på minimum 66 pst. av sluttlønnen. Alderspensjonen har bestått av to hovedelementer:

- Folketrygd
- Offentlig tjenestepensjon

I tillegg har offentlig ansatte også en AFP-ordning som sikrer rimelig pensjon til arbeidstakere som av forskjellige årsaker går av før oppnådd aldersgrense; herunder særlig når arbeidsevnen er svekket. Men temaet i denne innstillingen er pensjon for dem som arbeider lenger enn 67 år +, og for dem er ikke AFP relevant. Dette medlem går derfor ikke nærmere inn på AFP her.

Folketrygden for offentlig ansatte er basert på de samme prinsipper, rettigheter og finansiering som for alle andre innbyggere i Norge. Ny folketrygd ble innført fra 1. januar 2011. Den vesentlige endring var at folketrygden ble omgjort til en pensjonsbeholdning som alle med nok opptjente rettigheter valgfritt kan ta ut mellom 62 og 75 år. Konsekvensen av å ta den ut tidlig er at da mottas et lavere beløp per år som fordeles over flere år. Konsekvensen av å ta den ut sent er at da mottas et større beløp per år, men det fordeles over færre år. I tillegg kan folketrygden fullt ut kombineres med arbeid. Begrunnelsen for disse endringene er å stimulere arbeidslinjen som har vært det ene hovedmålet for pensjonsreformen.

Videre ble det innført levealderjustering slik at når innbyggerne lever lenger, må de også arbeide lenger for å opptjene full folketrygd. Dette for å sikre at folketrygden skal være økonomisk bærekraftig i fremtiden. Dette prinsippet må selvsagt gjelde alle ansatte; både de som arbeider i offentlig og privat sektor. Dette synes også å være godt nok ivaretatt i folketrygden både i de regler som er vedtatt, og i de forslagene som regjeringen i Prop. 87 L (2018–2019) fremmer for ansatte født etter 1963.

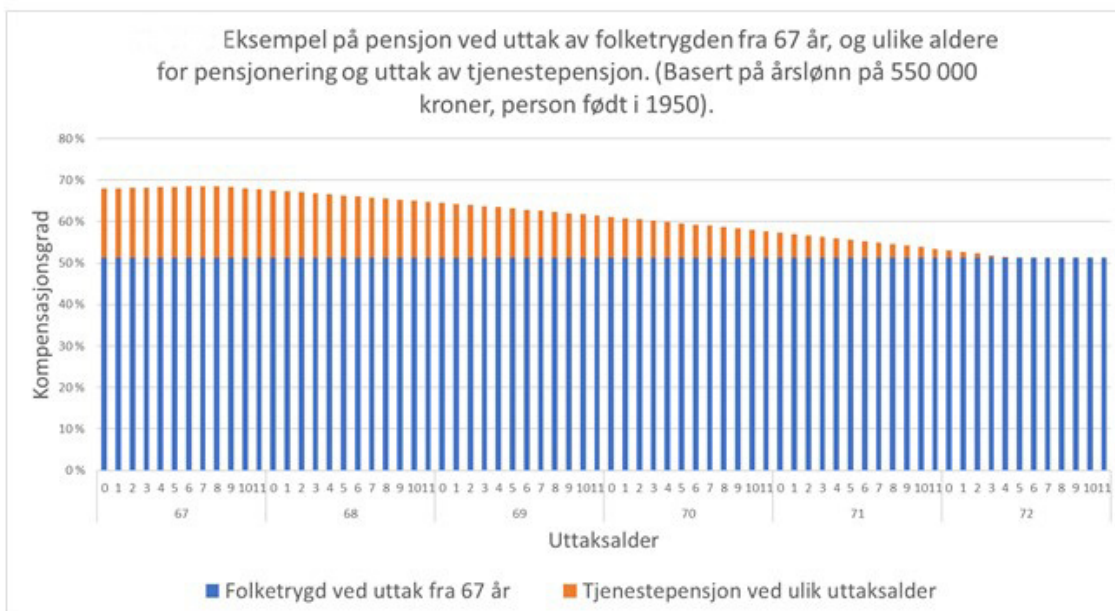
Derfor kan det konkluderes med at når det gjelder alderspensjon fra folketrygd og offentlig tjenstepensjon er det nye systemet tilpasset målene for pensjonsreformen for dem som arbeider til 67 år+.

I tillegg til folketrygden opptjener, som allerede nevnt, de offentlig ansatte rett til offentlig tjenstepensjon. Denne pensjonsretten betaler de ansatte gjennom sparing på 2 pst. av sin lønn, og ved at arbeidsgiver, som en del av den ansattes arbeidsavtale, sparer et beløp tilsvarende 12–15 pst. av lønnen. For å oppnå full tjenstepensjon kreves en opptjening på minimum 30 år. Alderspensjon fra folketrygden og offentlig tjenstepensjon samordnes slik at en person med full opptjening, med sluttlønn på 500 000, og som slutter ved 67 år pluss levealdersjusteringen, mottar en samlet alder-

spensjon på ca. 350 000 kroner per år. Denne er satt sammen av ca. 250 000 kroner i folketrygd og ca. 100 000 i tjenstepensjon.

Samordningsfellen

Dette medlem vil vise til at da samordningsloven ble endret fra 1. januar 2011, ble det samtidig gjort en stor urett mot dem som fortsatte å arbeide etter 67 år + og som tilhører aldersgruppene født fra 1944 til 1953. Dette er også belyst i det konkrete eksempel nevnt senere. Dess lenger disse arbeidstakerne arbeider etter 67 år +, dess lavere tjenstepensjon får de, og arbeider de til 72/73 år, får de null i tjenstepensjon. Den tjenstepensjon som de selv har spart opp, er regelrett konfiskert av staten. Virkningen er vist i figuren nedenfor.

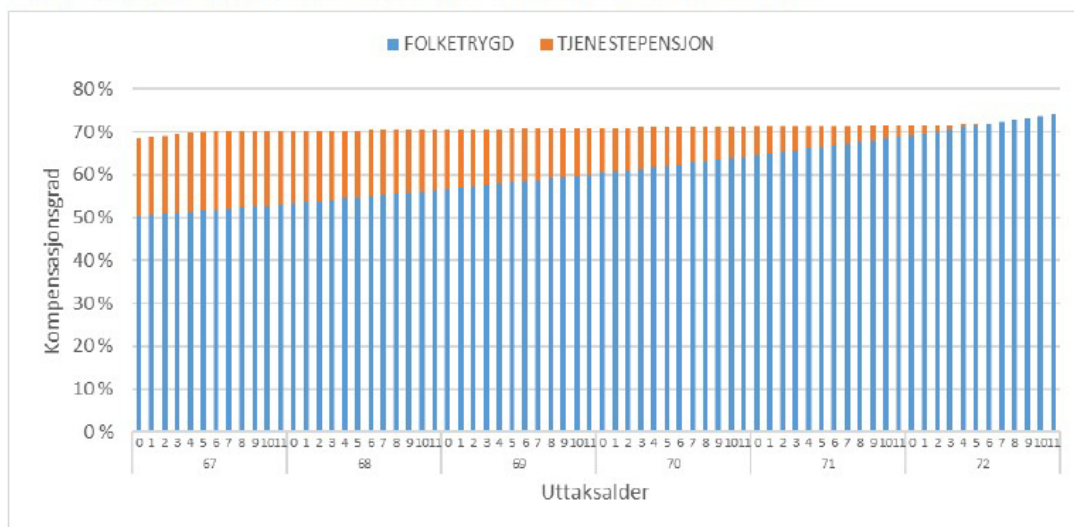
Virkningen er slik at dess lenger en arbeider, dess lavere og lavere blir tjenstepensjonen, og den blir null dersom en arbeider til vel 72 år. Samtidig har denne arbeidstakeren spart det offentlige for utbetaling av offentlig tjenstepensjon fra 67 år, fortsatt å spare 2 pst. av sin lønn til tilleggspensjon fra 67 år, og arbeidsgiver fortsetter å betale sin spareandel. Når arbeidstakeren har jobbet til vel 72 år, mottar denne kun alderspensjon fra folketrygden.

Dette medlem vil vise til at forskere og andre fagfolk, som har sett urimeligheten og urettferdigheten i dette, har benevnt effekten som samordningsfellen. Årsaken er at den ikke ble belyst i den informasjon Stortinget fikk da samordningsfellen ble vedtatt i 2010, jf. Prop. 107 L (2009–2010), Innst. 360 L (2009–2010). Der ble det i stedet gitt et feilaktig inntrykk av at økt folketrygd ved senere uttak av folketrygden ville kompensere tapet av tjenstepensjon. En slik argumentasjon er enten et bevist forsøk på feilinformasjon eller at de som formidler slik informasjon, ikke har forstått at folketryg-

den er blitt omgjort til en beholdning. Statsråd Hauglie viderefører slik feilinformasjon i brev til arbeids- og sosialkomiteen av 10. desember 2018 i sin vurdering av Representantforslag 47 L (2018–2019). Følgende figur er ment å dokumentere at senere uttak av alderspensjon fra folketrygden kompenseres for tap i tjenstepensjon:

**Samlet pensjon og sammensetting av pensjon etter uttaksalder.
Kompensasjonsgrader målt i prosent. 1948-kullet. Gjeldende regler**

I denne figuren fremstår det som økt folketrygd ved å ta den ut etter 67 år + kompenseres for lavere tjenestepensjon. En må da stille spørsmålet: Forstår ikke statsråden at alderspensjon fra folketrygden er omgjort til en beholdning, og at årsaken til at den er blitt høyere ved senere uttaksalder, er at den blir utbetalt over færre år (jf. det konkrete eksempelet som er gjengitt senere) eller forsøker statsråden å mislede Stortinget?

De ansatte i offentlig sektor som fortsetter å arbeide etter 67 år+, er heller ikke gjennom brev blitt orientert om at konsekvensen av å arbeide lenger er at de får mindre og mindre tjenestepensjon dess lenger de arbeider.

I proposisjonen som komiteen behandler nå, omtales ikke samordningsfellen for aldersgruppene født fra 1944 til 1953 eksplisitt. Men regjeringen kommer inn på dette ved å foreslå i denne proposisjonen at den høyst problematiske og urettferdige virkningen skal utvides slik at den også rammer aldersgruppene født fra 1954 til 1962.

Samordningsfellen motvirker pensjonsreformens hovedmål

Dette medlem vil vise til at Pensjonsreformen har to hovedmål:

- Reformen skal styrke arbeidslinjen ved å gi økonomiske stimulanser til å arbeide lenger
- Reformen skal gi et økonomisk sett levekraftig pensjonssystem med lavere utgifter

Disse målene henger sammen fordi når folk arbeider lenger gir det økt verdiskapning og produksjon og høyere skatteinntekter. Når det gjelder offentlige tjenestepensjoner gir det i tillegg lavere utgifter til offentlige tjenestepensjoner fordi de, etter nåværende ordning, utbetales først når arbeidstakerne slutter, jf. beskrivel-

sen av eksempelet senere. Problemet med samordningsfellen er derfor ikke bare at den er urettferdig for de aldersgrupper den rammer. Den motvirker også arbeidslinjen og fører til at offentlig ansatte i disse aldersgrupper straffes økonomisk om de fortsetter å arbeide etter 67 år+. Derfor må en regne med at det fører til at færre arbeider lenger enn 67 år+.

Dette medlem vil understreke at samordningsfellen gjelder store arbeidsgrupper. I aldersgruppene fra 1944 til 1962 er det i alt anslagsvis nærere 200 000 personer med rett til offentlig tjenestepensjon. Dermed foreslår regjeringen at en ordning som direkte motvirker arbeidslinjen for et stort antall arbeidstakere, videreføres og utvides. Dette er også en ordning som fører til økte pensjonsutgifter. Senterpartiet kan ikke støtte et forslag fra regjeringen som bidrar til at offentlige arbeidstakere får stadig lavere pensjon dess lenger de står i arbeid etter 67 år+. Dette berører rundt 30 pst. av arbeidstakerne i det norske samfunnet, i aldersgruppene fra 1944 til 1962. I tillegg innebærer det en alvorlig forskjellsbehandling av offentlige arbeidstakere i forhold til arbeidstakere i privat sektor. Regjeringen har i Granavolden-plattformen uttalt at den vil øke den alminnelige aldersgrensen i staten til 72 år, slik den er i arbeidsmiljøloven. Dette er et paradoks når den samme regjering foreslår å gjøre det økonomisk ulønnsomt for de offentlige ansatte å arbeide utover 67 år +. Derfor fremmer dette medlem forslag i denne innstillingen om at samordningsfellen oppheves, og at det i stedet innføres ordninger som er nøytrale eller positive for arbeidslinjen, og som styrker samfunnsøkonomien.

Nærmere om feilinformasjon om virkninger av samordningsfellen

Dette medlem mener det er problematisk at arbeids- og sosialministeren gjentatte ganger har feilinformert om samordningsfella. Det gjelder for det første i brev til arbeids- og sosialkomiteen av 10. desember 2018, hvor statsråden kommenterer Senterpartiets lovforslag om å fjerne samordningsfella for ansatte i aldersgruppene 1944 til 1953:

«Gjeldende regelverk for samordning av alderspensjon fra offentlig tjenestepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden

Offentlig tjenestepensjon er en bruttoordning som lover et samlet pensjonsnivå fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen. Bruttonivået er 66 prosent av sluttlønn, gitt full opptjening. Tjenestepensjonen utbetales som differansen mellom bruttonivået og et fradrag for folketrygden. Fradraget for folketrygden omtales gjerne som samordningsfradrag. Bruttoordningen gir et løfte om samlet pensjon fra folketrygden og tjenestepensjonen, ikke en bestemt fordeling av pensjon fra folketrygden og tjenestepensjonsordningen. I tilfeller der folketrygden utgjør en lav andel av sluttlønnen, blir bidraget fra tjenestepensjonen høyt. I tilfeller der folketrygden utgjør en høy andel, blir bidraget fra tjenestepensjonen lavt.

(...)

Offentlig tjenestepensjon for årskullene 1944–1953 levealdersjusteres ved hjelp av folketrygdens forholdstall. Forholdstallene tar hensyn til levealderen i befolkningen og øker mellom årskull som følge av at levealderen øker over tid. Levealdersjusteringen fører til at den årlige pensjonen reduseres noe fra årskull til årskull som følge av at yngre årskull kan regne med flere år som pensjonister. Dette gjelder for en gitt uttaksalder. Den enkelte kan kompensere for levealdersjusteringen ved å utsette uttaket av pensjon. Bruttopenasjonen levealdersjusteres når tjenestepensjonen tas ut, men tidligst fra 67 år (samordningstidspunktet). Ved uttak etter 67 år øker brutto tjenestepensjon inntil forholdstallet er 1,000, det vil si når man har utsatt uttaket tilstrekkelig lenge til at man har kompensert for den fulle effekten av levealdersjusteringen. Dersom uttaket utsettes utover dette tidspunktet, øker ikke bruttopensjonen.

Alderspensjon fra offentlig tjenestepensjon samordnes med alderspensjon fra folketrygden tidligst fra 67 år. Fradraget for alderspensjon fra folketrygden levealdersjusteres også ved hjelp av forholdstall for årskullene 1944–1953. Når samordningsfradraget levealdersjusteres, legges forholdstallet som gjelder på samordningstidspunktet til grunn, uavhengig av om folketrygden er tatt ut tidligere. Ved uttak av tjenestepensjon etter 67 år øker samordningsfradraget. Det er ingen tilsvarende nedre grense på 1,000 for samordningsfradraget som det er på bruttopensjonen. Dette innebærer at tjenestepensjonen, etter samordning, blir lavere dersom uttaket utsettes utover det som kreves for å kompensere for levealdersjusteringen, dvs. utover alderen hvor forholdstallet er 1,000.

(...)

Samlet pensjon øker med utsatt uttak frem til 67 år og 6 måneder, da er forholdstallet til 1948-kullet 1,000. Hele effekten av levealdersjusteringen er da kompensert for og samlet pensjon tilsvarer nivået offentlig ansatte hadde før pensjonsreformen. Uttak etter 67 år

og 6 måneder øker ikke samlet pensjon. Utsatt uttak øker alderspensjonen fra folketrygden og også samordningsfradraget, mens bruttopensjonen ikke øker. Tjenestepensjonen etter samordning reduseres som en følge av dette, men samlet pensjon er høyere enn bruttonivået på 66 prosent på grunn av samordningsfordelene. Ved utsatt uttak til 72 år og 6 måneder overstiger samordningsfradraget nivået på bruttopensjonen, og det blir ikke utbetalt tjenestepensjon. De som utsetter uttaket til etter 72 år og 6 måneder mottar altså kun alderspensjon fra folketrygden. For årskull født senere enn 1948 inntreffer alderen hvor en har kompensert for levealdersjusteringen (forholdstallet er 1,000) senere enn ved 67 og 6 måneder, for eksempel må 1953-kullet utsette uttaket til 68 år for å kompensere for effekten av levealdersjusteringen.»

Videre feilinformerte statsråden i stortingsdebatten om samme lovforslag den 12. mars 2019:

«Utsatt avgang etter full opptjening ga ikke høyere årlig ytelse før 2011. Årskullene dette forslaget henviser til, får altså like høy samlet pensjon som de ville fått før pensjonsreformen ble vedtatt, en pensjon som er høyere enn bruttogarantien på 66 pst., dersom de utsetter uttaket av pensjon til de har kompensert for effekten av levealdersjusteringen. Jeg har vanskelig for å se at dette er urimelig.

I mitt svarbrev til komiteen har jeg vist til at representantforslaget har et kostnadsanslag på opp mot 14 mrd. kr. Kostnadsanslaget endres ikke av at deler av pensjonsforpliktelsene er forhåndsbetalte. Det er ikke riktig at det som er tatt inn i premie, og som ikke kommer til utbetaling, tilfaller pensjonsleverandørene. Frigjort premiereserve gir lavere kostnader for kommunene fremover. Det er kommunene som bærer kostnadene når pensjonsutbetalingene fra KLP eller de kommunale pensjonskassene øker, og det er kommunene som får innsparingen når pensjonsutbetalingene reduseres. Regnestykket blir det samme uavhengig av når kostnaden påløper.»

Feilinformasjon ble også gitt i programmet Debatten på NRK 1 den 2. mai 2019:

«Dette var et resultat av pensjonsforhandlinger i 2008/2009 som den gangen havarete. Det å beholde bruttogarantien, det vil si å beholde garantien på 66 pst. av egen inntekt, ble den gang fremstilt av de ansattes organisasjoner som en seier. Og nå ser vi veldig tydelig at det var det ikke. Tvert om så har det blitt en stor ulempe for de ansatte, og viser jo også hvor viktig det var for oss å komme i gang med pensjonsforhandlinger igjen, nettopp fordi vi ønsker at de offentlige ansatte skulle få den samme muligheten til å jobbe lenger og få uttelling for det.

(...)

I det gamle systemet, så var man jo garantert 66 pst. av lønn, nær sagt holdt på si når man sluttet å jobbe, 66 pst. ble man lovt, og det får man jo, men man var ikke lovt at fordelingen mellom folketrygd og tjenestepensjon nødvendigvis skulle ha en viss fordeling, men sluttsummen, det du fikk på kontoen din, skulle være 66 pst. (...) Jo, men det var det som var garantien på 66 pst., og det får de jo.»

Saksordfører Kristian Tønning Riise (Høyre) uttalte i debatten om Senterpartiets Representantforslag 46 L (2018–2019) den 12. mars 2019 at:

«Det betyr imidlertid ikke at det er riktig å gå tilbake og endre på en framforhandlet avtale ti år etter den ble inngått, og gjøre om på nedsidene som avtalen hadde for én gruppe, etter at alle oppsidene er tatt ut. Kjernen i denne saken er at den uretten som eventuelt hersker, sporer seg tilbake til framforhandlede avtaler mellom partene i arbeidslivet. Det er i så fall snakk om en tilsiktet urett i den forstand at noen har blitt prioritert opp i forhandlingene, mens andre har blitt prioritert ned. I dette tilfellet ble de som sluttet i jobb ved 62 år og slapp å betale for tidligere uttak i form av lavere årlig pensjon, prioritert opp, mens personer som står i jobb etter 67 år, ble prioritert ned ved at de ikke får noen gevinst i form av økt årlig pensjon etter at de har kompensert for levealdersjusteringen i tjenestepensjonen. (...)»

Summen av feilinformasjon fra statsråden i denne saken er omfattende og det reiser spørsmål om den er bevisst. Feilinformasjonen gjelder følgende forhold:

- Statsråden sier at samordningsfella er et resultat av forhandlinger med arbeidstakerorganisasjonene. Alle arbeidstakerorganisasjonene benekter imidlertid at det har vært forhandlinger om samordningsfella, og alle protesterte mot virkningene i brev til Arbeids- og sosialdepartementet allerede i 2010, før reformen ble innført.
- Statsråden uttaler at offentlige pensjonister som jobber utover 67 år, får oppfylt sin pensjonsgaranti på 66 pst. av sluttlønn uansett, og at det bare er fordelingen mellom folketrygd og tjenestepensjon som endrer seg. Det er feil. Offentlige pensjonister ville fått 66 pst. dersom de ga seg ved 67 år. Personer i aldersgruppene født fra 1944 til 1962 og som arbeider utover alderen hvor de har kompensert for levealdersjusteringen, får lavere tjenestepensjon dess lenger de arbeider. Arbeider aldersgruppen fra 1944 til 1953 til 73 år, blir tjenestepensjonen borte og de får et samlet pensjonsnivå på ca. 50 pst.
- Statsråden sier at å oppheve samordningsfella vil undergrave pensjonsreformen. – Feil. Ordningen motvirker pensjonsreformens mål om å stå lenger i arbeid og å redusere fremtidige pensjonsutgifter. Den fører til at ansatte med rett til offentlig tjenestepensjon står kortere i jobb. Dess tidligere offentlige ansatte går av, dess flere år får de utbetalt tjenestepensjon. Derfor bidrar ordningen til å øke utgiftene til offentlige tjenestepensjoner, samt å redusere skatteinntektene og verdiskapingen.
- Statsråden sier det vil koste 15 mrd. kroner å rette opp uretten. – Feil. Pensjonskassene finansierer fremtidige pensjoner gjennom innbetalinger fra arbeidsgiver og den ansattes egenbetaling. Når personen har full pensjonsopptjening, er alle pengene på plass. Det er først når man jobber videre utover 67 år+, at den ansatte taper rettighetene til tjenestepensjon, og da frigjøres tidligere innbetalt pensjonspremie tilbake til arbeidsgiver eller pensjonskasse. Det offentlige sparer penger på å ta den ansattes pensjonsopptjening som personer med full opptjening har brukt 30–40 år med å tjene opp. Det er vanskelig å måle hvor mye samfunnet har tapt og vil tape fremover på at offentlig ansatte velger å ikke stå lenger i arbeid. De har i det minste sterke økonomiske insentiver til å slutte å jobbe når de når alderen hvor samordningsfella inntreffer. Det er stikk i strid med arbeidslinjen, som Høyre normalt er opptatt av.
- Statsråden og Høyre hevder disse pensjonistene vil få i pose og sekk. – Feil. De får det samme i folketrygd som alle har rett til, og Representantforslag 46 L (2018–2019) fra Senterpartiet var at tjenestepensjonen skulle fryses på nivået ved alderen hvor det er kompensert for levealdersjusteringen. Tjenestepensjonen vil altså ikke øke ytterligere, og det er ingen urimelig fordel å få beholde den pensjonen man allerede har opptjent. Disse årskullene har mulighet til å ta ut AFP som en tidligpensjonsordning, men det gir ingen fordel for personene det her er snakk om som jobber utover 67 år. AFP gis kun til ansatte som slutter mellom 62 og 67 år, og de er altså ikke berørt av problematikken.
- Statsråden argumenterer med at personer som venter med å ta ut alderspensjon fra folketrygden til de er 73/74 år, vil kunne få et urimelig høyt pensjonsnivå (rundt 90 pst.) dersom de også fikk beholde tjenestepensjonen. Det er en konsekvens av at en har gjort uttakstidspunktet av folketrygdens alderspensjon valgfritt. De som utsetter uttaket, får høyere beløp i folketrygd per år, men den utbetales over færre år. Total utbetaling er derfor nøytralt med tanke på uttakstidspunkt, gitt en forventning om gjennomsnittlig levealder. For øvrig er det svært få personer som utsetter uttaket av alderspensjon fra folketrygden utover fylte 67 år. Tall fra Nav viser at i årene 2011 til og med 2018 har om lag 98 pst. av alle som har tatt ut alderspensjon, valgt å gjøre det i alderen 62–67 år. At noen får høyere årlig pensjon ved å utsette uttaket av alderspensjon fra folketrygden, skjer altså svært sjelden. Dersom statsråden mener det er urimelig med et pensjonsnivå på 90 pst. av tidligere lønn er det merkelig at hun har akseptert avtalen om ny offentlig tjenestepensjon. Beregninger fra SSB viser at offentlig ansatte født i 1963 og som arbeider til 73 år, får 110 pst. av lønnen i pensjon.

Unnis fortelling: Hvor ble det av tjenestepensjonen min?

Dette medlem viser til at Senterpartiets stortingsgruppe mandag 20. mai 2019 avholdt seminar om samordningsfella.

Følgende var innledere:

- Statssekretær i Arbeids- og sosialdepartementet, Christl Kvam
- Pensjonist Unni Bjelland
- Professor i offentlig økonomi, Bjarne Jensen
- Forsker Ph.d. Aksel West Pedersen, Institutt for samfunnsforskning
- Uavhengig pensjonsrådgiver Alexandra Plahte
- Leder i Pensjonistforbundet, Jan Davidsen
- Spesialrådgiver Steinar Fuglevaag, Fagforbundet og Ingerid Marie Utvik, forbundssekretær i NTL
- Forhandlingsjef i Delta, Jan Pieter Groenhof
- Forhandlingsleder i Akademikerne, Anders Kvam
- Direktør Erik Falk, KLP.

En av innlederne var Unni Bjelland. Hennes fortelling gjengis her:

«Etter 15 år som advokat begynte jeg som seniorskattejurist i skatteetaten da jeg var 59 år. Jeg er født i 1944 og var 67 år da Pensjonsreformen trådte i kraft i 2011. Det betyr at jeg er av det første årskullet som er omfattet av Pensjonsreformen. Etter 17 år i Skatteetaten ble jeg i en alder av 73 år, pensjonist 1. mai 2018. Da var beskjeden fra Statens pensjonskasse at jeg hadde krav på kr 0 i tjenestepensjon. Det betyr at jeg har kun alderspensjon i folketrygden og folketrygden utgjør nøyaktig det samme beløpet om jeg ikke hadde vært medlem i Statens pensjonskasse – medlemskapet er en ren utgiftspost for meg. Da spør jeg: Hvorfor har vi tvungen tjenestepensjon når regjeringen Solberg mener vi skal klare oss med folketrygden?»

I 2011 ble det innført fleksibilitet i folketrygden. Den enkelte kan selv bestemme når uttak av folketrygden skal starte. Tjenestepensjonen kan først komme til utbetaling når en slutter i det offentlige. Regjeringen misbruker denne fleksibiliteten i folketrygden som skal være en fordel for den det gjelder.

I 2011 ble det innført levealdersjustering. Betydningen for meg var at jeg måtte arbeide en måned lenger, dvs. til 67 år og 1 måned for å kompensere for levealdersjusteringen OG få maksimal uttelling for tjenestepensjonen.

For meg betyr det at jeg kunne ha sluttet i staten og mottatt kr 6.000 i tjenestepensjon livet ut - i tillegg til den samme folketrygden som jeg hadde da og jeg har i dag. Jeg kunne begynt å arbeide i det private, startet eget firma eller bare nyte pensjonisttilværelsen. Bare ikke jobbe i det offentlige.

Hvor ble det av tjenestepensjonen min som jeg hadde opptjent ved 67 år og 1 måned? NB! Det er denne tjenestepensjonen som skal «stå på vent» til jeg slutter – ikke forsvinne fordi jeg fortsetter i jobb.

Tapet av tjenestepensjon startet allerede da jeg var 67 år og 2 måneder og tapet fortsatte hver måned frem til jeg sluttet i 2018.

FORHOLDSTALL - NAV har utarbeidet forholdstall som benyttes for å beregne alderspensjonen fra folketrygden basert på når uttaket av folketrygden starter.

For mitt årskull (1944) er forholdstallene basert på at jeg har en statistisk levealder på 85 år. Hvilken betydning har dette for tjenestepensjonen?

Det betyr at NAV har «satt av» en beholdning i folketrygden til meg som skal utbetales over 18 år – som statistisk sett er mine år som pensjonist fra 67 år til 85 år. Det er nettopp det jeg gjorde – begynte å ta ut folketrygden da jeg var 67 år – slik det også var før Pensjonsreformen 2011, da alle mottok folketrygden da de var 67 år.

Det Stoltenberg-regjeringen innførte var at: jeg kunne ha utsatt uttaket av folketrygden til jeg sluttet da jeg var 73 år og 7 måneder 1. mai i 2018. Det simuleres med andre ord at jeg har en høyere folketrygd enn det jeg faktisk har, slik at tjenestepensjonen blir radert ut (ved misbruk av forholdstall).

Ved å utsette uttaket av folketrygden til 2018 ville min beholdning i folketrygden blitt utbetalt over 12 år (73 år til 85 år) og ikke over 18 år. Det betyr at folketrygdens utbetaling ville blitt høyere pr måned fordi den var beregnet utbetalt over et færre antall år. Men den er fortsatt fra «min egen fastsatte beholdning».

Tjenestepensjonen er «spist opp» på en snedig og uærlig måte. Den befinner seg fremdeles i Statskassen/Statens pensjonskasse. VIKTIG: Folketrygden kompenseres ikke for tap av tjenestepensjon uansett hvor høy den månedlige utbetalingen fra folketrygden er. Folketrygden lever sitt eget liv uavhengig av tjenestepensjonen. Du får kun alderspensjon i folketrygden utregnet med bakgrunn i «din egen fastsatte beholdning».

Derfor er det ikke riktig slik tidligere statsråd Dag Terje Andersen (som undertegnet for Stoltenberg-regjeringen på Riksmeglingsmannens møtebok 4. juni 2009 – Pensjonsreformen 2011 – og som fremmet lovforslaget) har svart i e-post datert 31. oktober 2018:

Ved tidligere sjekking av lignende saker har vi blitt fortalt at ingen skal få redusert den totale pensjonsutbetalingen, men at en større del av pensjonen kommer fra folketrygden, og en mindre andel fra tjenestepensjon, men som sagt vi sjekker videre.» (Uthevet av meg).

Derfor er det ikke riktig når nåværende statsråd Anniken Hauglie påstår – sitert fra referat fra Stortinget i 2019 under behandlingen av Representantforslaget 8:46 lagt frem av Senterpartiet:

'(...), for man får jo pensjon, det er bare fordelingen mellom de ulike elementene som er påvirket. ...., og det er litt avhengig av hvor lenge man står i jobb, hvilken fordeling det er mellom folketrygden og tjenestepensjonen.'

'Årskullene dette forslaget viser til, får altså like høy samlet pensjon som de ville fått før pensjonsreformen ble vedtatt, (...)'

Nei – Før Pensjonsreformen 2011 ville min folketrygd ved 67 år blitt lagt til grunn og min tjenestepensjon vært intakt da jeg gikk av. Det betyr tap i samlet pensjon på grunn av misbruk av fleksibel folketrygd.

Og Statens pensjonskasse og andre pensjonsleverandører har spart pensjonsutgifter så lenge vi jobbet. Og i tillegg sparer de pensjonsutgifter når vi slutter!! Snakk om å innvilge seg selv «i pose og sekk» på bekostning av medlemmene i tvungne pensjonsordninger.

Fordi jeg ikke sluttet i 2011, men fortsatte til 73 år og 7 måneder, har Statens pensjonskasse allerede spart utbetaling av tjenestepensjon til meg i denne perioden, med kr 500.000. Det er da ureddelig i tillegg å frata oss opptjent tjenestepensjon den dagen vi så slutter i det offentlige – stikk i strid med Pensjonsreformens formål.

Det er innbetalt premie både fra oss ansatte og fra vår arbeidsgiver til en obligatorisk pensjonsordning og som også er en del av vår ansettelsesavtale. Premie er

trukket selv etter at tjenestepensjonen er nede i kr 0.

Min stilling har i løpet av 17 år bidratt med ca. kr 2,3 millioner til Statens pensjonskasse. Med en statistisk levealder på 85 år betyr det at min stilling har bidratt med mer enn det dobbelte av det beregningene viser at jeg kan få utbetalt fra Statens pensjonskasse over 12 år.

NAV informerte alle om pensjonsreformens betydning for den enkelte – i et eget informasjonsbrev. Statens pensjonskasse (SPK) har ikke informert om tjenestepensjonens skjebne - heller ikke om de ansatte jobbet for lenge (dvs. etter 67 år). Dette har SPK tjent store beløp på. SPK (juridisk avdeling) har ikke vært hjelpsomme med forståelsen av regelverket. SPK har også gitt feil informasjon i betydningen av å jobbe etter 67 år, i forbindelse med min pensjonsberegning.

Det vi som er rammet av dette regelverket vil ha, er en rettferdig løsning som ikke utfordrer Grunnloven § 97 om tilbakevirkning.

Det vi ber om er kun at vi skal beholde den tjenestepensjonen som er opptjent gjennom mange år – uten å øke samordningsfradraget etter at brutto tjenestepensjon har nådd taket etter levealdersjusteringen ved 67 år, for eksempel slik det fremgår av Senterpartiets Representantforslag 8:46 L (2018-2019).

Folketrygden beregnes uavhengig av tjenestepensjonen og kompenseres IKKE for tapt tjenestepensjon. Dette gjelder uansett når uttaket skjer fra folketrygden og det betyr at tap av offentlig tjenestepensjon er et reelt økonomisk tap for alle (1944-1953) som jobber etter 67 år.

VIKTIG! Dette gjelder alle (1944-1953) som har jobbet etter 67 år – selv om du har jobbet i 30, 40 eller 50 år i det offentlige. Jobber du til 70 år er tjenestepensjonen halvert - ved 72 år har du kr 0 i tjenestepensjon.

Storting og regjering må nå rette opp i den urett som rammer offentlig ansatte født 1944-1953 som arbeider etter at levealdersjusteringen er kompensert ved 67 år.»

Noen viktige elementer fra prosessen om pensjonsreformen og hva det ble forhandlet om i 2018

I Prop. 87 L (2018–2019) som komiteen nå behandler, skriver departementet under «5.9 Fleksibilitet for eldre årskull»:

«Arbeidstakerorganisasjonene krevde ytterligere økt fleksibilitet i prosessen som ledet til avtalen 3. mars 2018. Departementet konstaterer at organisasjonene valgte å prioritere andre grupper, slik at dette ikke ble en del av avtalen.»

Ved komiteens høring om saken 7. mai 2019 ble det blant annet fra forhandlingslederen i Akademikerne uttalt at staten hadde avvist å forhandle om samordningsfella for eldre årskull, og at departementets beskrivelse av saken dermed var feil.

Historikken bak samordningsfella

I brev fra daværende statsminister Jens Stoltenberg til Riksmeklingsmannen 3. juni 2009, som lå til grunn for forhandlingene om ny offentlig tjenestepensjon, står det:

«Beregning av tjenestepensjon - herunder samordning med alderspensjon i folketrygden - skal skje slik at tjenestepensjonen ikke påvirkes av når den nye fleksible alderspensjonen fra folketrygden tas ut. Det gis anledning til å kompensere for levealdersjusteringen av tjenestepensjonen ved å stå i stilling ut over 67 år.»

Dette brevet ble sendt til Riksmeklingsmannen i meklingen som varte hele to uker på overtid i 2009. Forhandlingspartene oppfattet klart at brevet skulle forstås slik at det skulle lønne seg for offentlig ansatte å stå lenger i arbeid.

Samordningen mellom offentlig tjenestepensjon og alderstrygd for eldre arbeidstakere var ikke et tema som ble diskutert i forhandlingene i 2009. Nye samordningsregler kom som resultat av Stortingets lovvedtak 86 (2009–2010), ved behandling av Prop. 107 L (2009–2010), jf. Innst. 360 L (2009–2010).

Det er, etter dette medlems vurdering, liten tvil om at Prop. 107 L (2009–2010) – og Stortingets lovvedtak 86 (2009–2010) – var i strid med daværende statsminister Jens Stoltenbergs brev til Riksmeklingsmannen av 3. juni 2009.

Dette medlem vil også vise til høringsvar fra LO Kommune, LO Stat, Unio, YS, Akademikerne: «Oppfølging av avtale om offentlig tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor» av 15. januar 2010. I uttalens pkt. «3.3. Uttak av tjenestepensjon etter 67 år – kompensasjon for levealdersjustering» står det blant annet:

«Organisasjonene synes det vil være nærliggende at samme begrensning bør innføres for samordningsfradraget som for bruttopensjon, dvs. at forholdstall 1,000 benyttes også for samordningsfradraget når forholdstallet ved uttaksalder er lavere enn 1,000. Forøvrig legger vi til grunn at grunnlovsvernet ivaretas. En delt beregningsmåte ville også her vise konsekvensene av departementets forslag sammenliknet med en beregningsmåte som unntar opptjente bruttorettigheter før 2011 fra levealdersjustering.»

Forholdstall brukes i forbindelse med levealdersjustering for å beregne årlig pensjon etter nye fleksible uttaksregler for alderspensjon. Et forholdstall lavere enn 1 innebærer at den årlige pensjonen blir høyere enn den ville blitt uten de nye fleksible uttaksreglene, mens et forholdstall høyere enn 1 vil gi lavere pensjon. Tilsvarende gjelder for samordningsfradraget ved samordning av alderspensjon og tjenestepensjon.

I dag er regelverket ved samordningen slik at dersom tjenestepensjon tas ut før eller ved 67 år, legges forholdstallet ved 67 år til grunn. Altså: Stoltenbergs brev ble fulgt opp. Men dersom tjenestepensjon tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet – noe som medfører en lavere tjenestepensjon. Dette er etter dette medlems syn reelt sett i strid med det ovennevnte brevet fra daværende statsminister Jens Stoltenberg.

Konsekvensen av dagens samordningsregler er at offentlig ansatte født i årene 1944–1953 og 1954–1962 blir svært negativt berørt av samordningsreglene. Uttak av alderspensjon fra fylte 67 år for en person født i 1950 og uttak av tjenestepensjon fra om lag 72 år gir samlet pensjon fra alderspensjon og tjenestepensjon på om lag 50 pst. Dette er langt under bruttogarantien på 66 pst. Bruttogarantien som skulle sikre et minimums pensjonsnivå ved pensjonering etter fylte 67 år, har blitt til et pensjonstak. Dette medlem vil understreke at dette er konsekvensen av dagens regelverk.

Samordningsfella kan lures av de «smarte»

Dette medlem vil vise til at en kan lure seg unna samordningsfella ved å:

- Slutte formelt som fast ansatt og ta ut tjenestepensjon ved 67 år
- Fortsette i jobben reelt ved å levere sine ytelser som konsulenttjenester fra enkeltpersonforetak, NUF-er eller AS-er.

Slik får en både i pose og sekk:

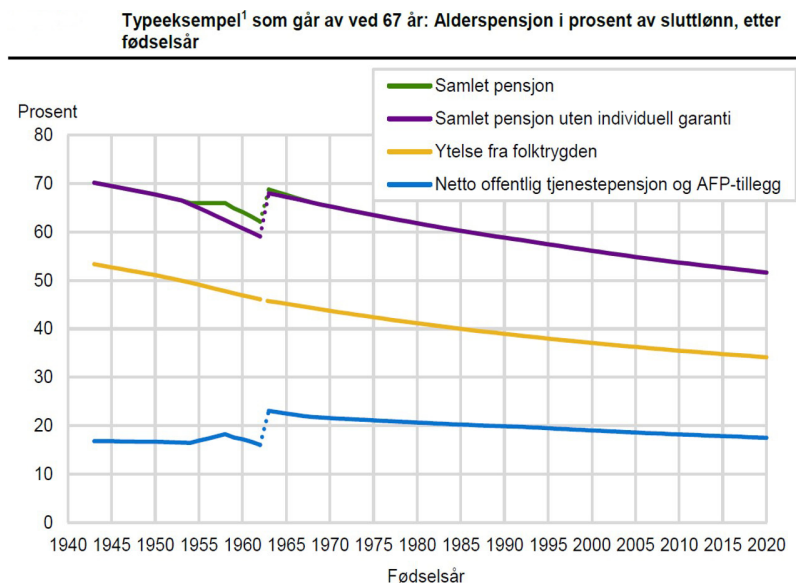
- Full tjenestepensjon fra 67 år +
- Full arbeidsinntekt fra 67 år +
- Selvsagt det samme i alderspensjon fra folketrygden.

Men er det slik vi vil ha det? Det er vel kjent at dette er uvanlig i deler av offentlig forvaltning, men i enkelte offentlige foretak har slike ordninger vært vanlig praksis. Synet har kanskje vært at det er verre å snyte folk for tjenestepensjonen de har betalt for i 30/40 år. Men det er også virksomheter som har stoppet slik praksis fordi det oppfattes som lureri.

Ny og gammel offentlig tjenestepensjon – svært store forskjeller for ulike årskull

Den nye offentlige tjenestepensjonen som skal gjelde for personer født i 1963 eller senere, gir på den andre siden svært positive utslag for den enkeltes pensjon ved å stå lenge i arbeid. Kontrastene mellom de ulike årskullene blir svært store – og kan ikke på noen måte forsvares. Dette faktum er imidlertid ikke belyst i tilstrekkelig grad i Prop. 87 L (2018–2019).

Men faktum kommer tydelig frem i SSB-rapport 2018/33 Reform av offentlig tjenestepensjon. Figur 4.3 viser alderspensjon i pst. av sluttlønn etter fødselsår ved pensjonering ved 67 år. Tilsvarende viser Figur 4.5 og 4.6 alderspensjon i pst. av sluttlønn, etter fødselsår, når pensjonering skjer ved hhv. 70 og 75 år. Disse figurene viser at det er en markant og økende forskjell i samlet pensjon (alderspensjon fra folketrygden og offentlig tjenestepensjon) ved økende pensjonsalder når man eksempelvis sammenligner folk født i 1962 med de som er født i 1963.

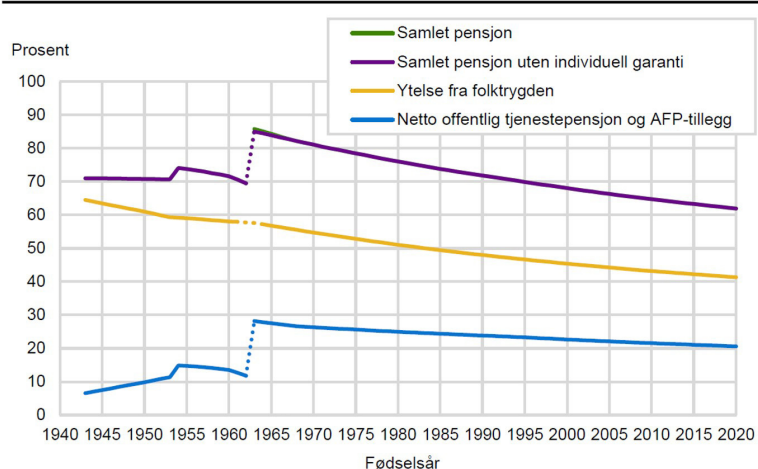

¹ Typeeksemplet er offentlig ansatt ved pensjonering, har 5 år med inntekt på 1 grunnbeløp for "jobbstart", startet i offentlig sektor ved 27 år, deretter jevn inntekt på 6 grunnbeløp. Delingstallene er beregnet på middelalternativet for levealder i befolkningsframskrivingene fra 2016.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

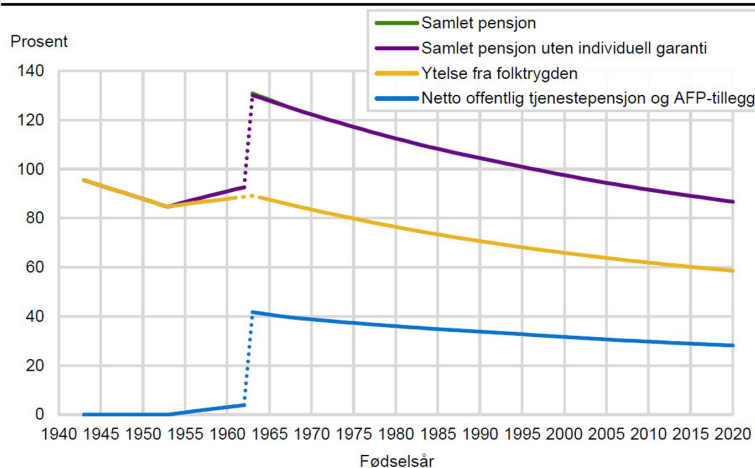

Typeeksempel¹ som går av ved 70 år: Alderspensjon i prosent av sluttlønn, etter fødselsår

¹ Typeeksempel er offentlig ansatt ved pensjonering, har 5 år med inntekt på 1 grunnbeløp før "jobbstart", startet i offentlig sektor ved 27 år, deretter jevn inntekt på 6 grunnbeløp. Delingstallene er beregnet på middelalternativet for levealder i befolkningsframskrivingene fra 2016. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Typeeksempel¹ som går av ved 75 år: Alderspensjon i prosent av sluttlønn, etter fødselsår

¹ Typeeksempel er offentlig ansatt ved pensjonering, har 5 år med inntekt på 1 grunnbeløp før "jobbstart", startet i offentlig sektor ved 27 år, deretter jevn inntekt på 6 grunnbeløp. Delingstallene er beregnet på middelalternativet for levealder i befolkningsframskrivingene fra 2016. Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Dette medlem aksepterer ikke at regelverket for offentlig tjenestepensjon for personer født før 1963 er slik at disse straffes økonomisk for å arbeide lenge ved at opptjente tjenestepensjonsrettigheter da reduseres. Dette svekker arbeidslinjen, strir mot pensjonsreformens formål og øker de offentliges utgifter.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 24 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjel-

der også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt. *Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1 000 ved beregning av samordningsfradragene.*

II

Endringen trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 2011.»

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag for Stortinget med forslag til løsning for aldersgruppene 1943–1962 som er i tråd med daværende statsminister Jens Stoltenberg brev til Riksmeklingsmannen av 3. juni 2009, som vil stimulere flere til å stå lenger i arbeid i offentlig sektor. Forslaget må også gis virkning for de som er blitt rammet av samordningsfellen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen pålegge alle leverandører av offentlige tjenestepensjoner å skriftlig orientere gjennom brev til alle medlemmer seks måneder før fylte 67 år om konsekvensene for pensjonsutbetalinger av å fortsette i offentlig stilling hvert år utover fylte 67 år.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til komiteens høring 7. mai 2019, hvor LO, Unio, YS og Akademikerne leverte et felles høringsnotat. Arbeidstakerorganisasjonene viser til at proposisjonen følger opp pensjonsavtalen som ble inngått mellom partene i offentlig sektor og Arbeids- og sosialdepartementet 3. mars 2018. Samtidig peker organisasjonene på at selv om proposisjonen følger opp avtalen på de fleste områder, er det også flere forslag i proposisjonen som bryter med avtalen eller intensjonen i avtalen. Organisasjonene peker på at det var flere temaer som ikke ble tatt opp i forhandlingene, men at regjeringen likevel foreslår å svekke eller fjerne rettigheter. Dette medlem mener regjeringen risikerer å svekke tilliten mellom partene med denne fremgangsmåten, og går derfor mot alle endringer i denne proposisjonen som ikke anses som en del av avtalen av begge parter.

Dette medlem viser til at arbeidstakerorganisasjonene tar opp følgende punkter de mener bryter med avtalen:

- Innstramminger i tidspunkt for uttak og opphør av påslagspensjon (kap. 7.3)
- Fjerning av barnetillegget i påslagspensjonen (kap. 7.5)
- Konvertering av kort bruttoopptjening til påslagspensjon (kap. 11.2)
- Alderspensjon til personer med særaldersgrense (kap. 12)

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer hvor lovreglene for uttak og opphør av påslagspensjon samsvarer med gjeldende lovregler.»

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer hvor lovreglene for barnetillegg i påslagsmodellen samsvarer med gjeldende lovregler.»

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer som ivaretar den opprinnelige avtalen med at opptje-

ning i bruttoordningen med samlet opptjeningstid under 3 år ved utgangen av 2019, skal overføres til påslagsordningen.»

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer for å videreføre dagens § 21 a i lov om Statens pensjonskasse og § 7, fjerde ledd i lov om pensjonsordning for sykepleiere.»

«Stortinget ber regjeringen snarlig å komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer for å reversere andre ledd i ny § 6 a i lov om pensjonsordning for sykepleiere.»

Dette medlem viser videre til at arbeidstakerorganisasjonene mener at proposisjonen bryter med intensjonen i avtalen på følgende punkter:

- AFP blir ikke lovfestet nå (kap. 5.5)
- Beregning av avbrutt opptjening i bruttoordningen (kap. 11.3)

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag om lovfesting av AFP som ivaretar alle intensjonene i den inngåtte avtalen mellom partene i offentlig sektor og Arbeids- og sosialdepartementet 3. mars 2018.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovregler som sikrer en garanti for opptjent pensjon i bruttoordningen. Denne må sikre en samlet tjenestepensjon inkludert AFP og betinget tjenestepensjon minst på nivå med opptjent bruttopensjon beregnet med et krav til full opptjening på 30 år, og omfatte alle som står i stilling til de har rett til å ta ut pensjon.»

Dette medlem registrerer at selv om regjeringen sterkt fokuserer på arbeidslinjen og verdien ved å stå lenge i jobb, tar en ikke hensyn til arbeidstakerorganisasjonenes ønske om bedre arbeidsinsentiver for årskullene fra 1944 til 1962 og som jobber videre etter at forholdstall 1 er nådd. Dette medlem peker på at når flere kan oppleve å få lite eller ingen utbetaling fra tjenestepensjonsordningen, vil dette kunne undergrave legitimiteten til et kollektivt tjenestepensjonssystem.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan arbeidsinsentivene kan bedres for dem som jobber videre etter at forholdstall 1 er nådd.»

Dette medlem viser videre til at denne proposisjonen, i tråd med avtalen mellom partene, innebærer at offentlig tjenstepensjon tilpasses folketrygden, inkludert levealdersjusteringen i folketrygden. Proposisjonen innebærer at offentlig tjenstepensjon blir en påslagspensjon hvor det vil gå raskere å kompensere for levealdersjustering sammenlignet med dagens offentlige tjenstepensjoner. Dette medlem viser til at arbeidstakerorganisasjonene understreker at offentlig tjenstepensjon også fremover vil være blant de beste pensjonsordningene i det norske arbeidsmarkedet, samt at offentlig tjenstepensjon fortsatt vil være et enhetlig pensjonssystem for hele offentlig sektor, med full mobilitet internt i offentlig sektor uten at pensjonsrettigheter svekkes ved jobbskifter.

Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti gikk imot pensjonsreformen i 2005, med begrunnelsen at reformen rammer sosialt skeivt. Selv om det var behov for en pensjonsreform, blant annet for å redusere kostnadene ved pensjonsordningene, kunne reformen i langt større grad tatt hensyn til at store grupper både har kortere levealder og jobber hvor mange blir sliten og må slutte i jobben lenge før de har stått i arbeidslivet lenge nok til å kompensere for levealdersjusteringen. I tillegg har det blitt lagt stadig mer vekt på individuell privat pensjonssparing, som ikke har de omfordelingsmekanismene som er viktig for å unngå at store pensjonistgrupper ender opp med for lav pensjon. De med de høyeste inntektene har størst mulighet til å spare ekstra til pensjon, og det er også denne gruppen som får størst glede av de nye skattefordelene som denne regjeringen har innført for individuell pensjonssparing. Dermed blir det også mindre penger igjen til å sikre dem med lavest pensjon. Dette medlem viser til at folketrygden er grunnplanken i pensjonssystemet, og mener at regelverket må utformes på en måte som sikrer omfordeling og en minstesikring som er god nok til å leve av, også for grupper med kortere levealder, lavere inntekt og mer jobber som sliter på helsen. Dette medlem mener at et minstekrav må være at uførepensjonister skjermes fra levealdersjustering, da de ikke har mulighet til å jobbe lenger for å kompensere for levealdersjusteringen.

Dette medlem viser til at denne proposisjonen, i tråd med avtalen mellom partene 3. mars 2018, innebærer at offentlig tjenstepensjon blir tilpasset levealdersjusteringen i folketrygden. Dette medlem viser til at dette er endringer partene har blitt enige om er nødvendige tilpasninger til pensjonsreformen. Dette medlem mener det er viktig å respektere partssamarbeidet, og vil gå inn for de endringene partene har blitt enige om.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen pålegge alle leverandører av offentlige tjenstepensjoner å skriftlig orientere gjennom brev til alle medlemmer seks måneder før fylte 67 år om konsekvensene for pensjonsutbetalinger av å fortsette i offentlig stilling hvert år utover fylte 67 år.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen følge opp Stortingets enstemmige vedtak om å få en oversikt over hvordan de nye samordningsreglene vedtatt 4. juni 2018 slår ut for personer med lav opptjening, sammenlignet med de tidligere reglene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet 2020 legge frem en samlet oversikt over alle endringer i pensjonssystemet i regjeringen Solbergs regjeringssperiode.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å etablere en enklere digital løsning for personer som ønsker å forhåndsberegne sin fremtidige pensjon, med utgangspunkt i de mulige kombinasjoner av pensjon og arbeid som finnes.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til forhandlinger mellom partene om forslag i proposisjonen som ikke er en del av den fremforhandlede avtalen og forslag som oppfattes å bryte med intensjonene i samme avtale, og komme tilbake til Stortinget med ny sak på bakgrunn av disse forhandlingene.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen snarest fremme forslag om en garanti knyttet til avtalens bestemmelser om AFP, som får virkning dersom nye lovbestemmelser ikke er på plass i tide, herunder også med en forutsetning om eventuell nødvendig tilpasning til endringer i AFP i privat sektor.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag som kan styrke arbeidsinsentivene for offentlig ansatte som er født 1944–1962, med særlig vekt på dem som måtte tape i samlet årlig pensjonsutbetaling på å stå lenger i arbeid.

Forslag fra Senterpartiet:*Forslag 8*

I

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endring:

§ 24 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom tjenestepensjonen tas ut etter fylte 67 år, benyttes forholdstallet på uttakstidspunktet. Dette gjelder også dersom det er tatt ut hel eller delvis alderspensjon fra folketrygden på et tidligere tidspunkt. *Det skal likevel ikke benyttes lavere forholdstall enn 1 000 ved beregning av samordningsfradragene.*

II

Endringen trer i kraft straks med virkning fra 1. januar 2011.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag for Stortinget med forslag til løsning for aldersgruppene 1943–1962 som er i tråd med daværende statsminister Jens Stoltenberg brev til Riksmeklingsmannen av 3. juni 2009, som vil stimulere flere til å stå lenger i arbeid i offentlig sektor. Forslaget må også gis virkning for de som er blitt rammet av samordningsfellen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 10*

Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer hvor lovreglene for uttak og opphør av påslagspensjon samsvarer med gjeldende lovregler.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer hvor lovreglene for barnetillegg i påslagsmodellen samsvarer med gjeldende lovregler.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer som ivaretar den opprinnelige avtalen med at opptjening i bruttoordningen med samlet opptjeningstid under 3 år ved utgangen av 2019, skal overføres til påslagsordningen.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer for å videreføre dagens § 21 a i lov om Statens pensjonskasse og § 7, fjerde ledd i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen snarlig å komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige endringer for å reversere andre ledd i ny § 6 a i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen snarlig komme tilbake til Stortinget med forslag om lovfesting av AFP som ivaretar alle intensjonene i den inngåtte avtalen mellom partene i offentlig sektor og Arbeids- og sosialdepartementet 3. mars 2018.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lovregler som sikrer en garanti for opptjent pensjon i bruttoordningen. Denne må sikre en samlet tjenestepensjon inkludert AFP og betinget tjenestepensjon minst på nivå med opptjent bruttopensjon beregnet med et krav til full opptjening på 30 år, og omfatte alle som står i stilling til de har rett til å ta ut pensjon.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan arbeidsinsentivene kan bedres for dem som jobber videre etter at forholdstall 1 er nådd.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor)

I

I lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse gjøres følgende endringer:
I kapitteloverskriftene endres ordet «Kapitel» til «Kapitel».

§ 8 første ledd oppheves.

Nåværende andre ledd blir første ledd.

§ 11 første ledd andre punktum skal lyde:

Ved tariffavtale mellom staten og hovedsammenslutningene kan det bestemmes at også annen fast arbeidsinntekt skal regnes med i pensjonsgrunnlaget.

§ 14 første ledd skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget begrenses til tolv ganger folketrygdens grunnbeløp. *Pensjonsgrunnlaget for beregning av betinget tjenestepensjon etter § 26 e* begrenses til 7,1 ganger grunnbeløpet.

§ 14 andre ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Leddet her gjelder ikke pensjon etter kapittel 5 a, med unntak av pensjon etter § 26 h.

§ 15 nytt fjerde ledd skal lyde:

Paragrafen her gjelder ikke pensjon etter kapittel 5 a og kapittel 6 med unntak av pensjon etter § 26 h.

§ 19 første ledd skal lyde:

Når tjenestetid inngår i beregningen av pensjon, skal den tiden arbeidstakeren har vært medlem av Pensjonskassen legges til grunn. Det kan fastsettes ved tariffavtale at kortere tjenesteperioder ikke skal regnes med.

Nåværende første ledd tredje og fjerde punktum blir andre ledd og skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 5, 6 og 7 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdel av et år mindre enn en halv ikke regnes med. En større brøkdel regnes som et helt år.

§ 19 nytt tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid benyttet i kapittel 5 a fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

Nåværende andre ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 20 første ledd bokstav d skal lyde:

d.) har permisjon uten lønn eller på annen måte midlertidig har fratrudd tjenesten og hvor det ved tariffavtale mellom staten og hovedsammenslutningene er bestemt at tjenestetiden skal regnes med,

Kapittel 5 overskriften skal lyde:

Kapittel 5. Alderspensjon – bruttopensjon.

Ny § 20 a i kapittel 5 skal lyde:

Kapitlet gjelder for medlemmer født i 1962 eller tidligere.

Kapitlet gjelder også for medlemmer født i 1963 eller senere som fratrer stilling med lavere aldersgrense enn den alminnelige aldersgrensen med rett til pensjon, i perioden fram til og med måneden medlemmet fyller

67 år. Alderspensjonen faller bort ved uttak av pensjon etter kapittel 5 a før fylte 67 år.

§ 24 b første ledd skal lyde:

Medlemmer som er født i 1958 eller tidligere, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

§ 24 b sjettede ledd skal lyde:

Ved gradert uttak av alderspensjon skal garantitillegget beregnes som om tjenestepensjonen var ugradert. Garantitillegget skal deretter graderes tilsvarende uttaksgraden for tjenestepensjonen.

Nåværende sjettede ledd blir nytt sjuende ledd.

Ny § 24 c skal lyde:

Medlemmer som er født i 1959, 1960, 1961 eller 1962, får en andel av garantitillegget som er gitt til medlemmer født i 1958 eller tidligere etter § 24 b. Andelene bestemmes av forholdet mellom tjenestetid før 2011 og samlet tjenestetid, begge begrenset til full tjenestetid. 1959-kullet får 90 prosent av tillegget, 1960-kullet får 80 prosent av tillegget, 1961-kullet får 70 prosent av tillegget og 1962-kullet får 60 prosent av tillegget.

Nytt kapittel 5 a skal lyde:

Kapittel 5 a. Alderspensjon – påslagspensjon mv.

§ 26 a Virkeområde

Kapitlet gjelder for medlemmer født i 1963 eller senere.

§ 26 b Opptjening av alderspensjon – påslagsbeholdning

Alderspensjon tjenes opp fra og med 1. januar 2020 med en grunnsats på 5,7 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp og en tilleggssats på 18,1 prosent av pensjonsgrunnlaget mellom 7,1 og 12 ganger grunnbeløpet. Det er gjeldende grunnbeløp som legges til grunn. Ved deltidsstilling utgjør opptjeningen en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det gis pensjonsopptjening fram til og med måneden medlemmet fyller 75 år.

Det gis pensjonsopptjening for tiden med midlertidig uførepensjon og uførepensjon etter kapittel 6. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget som uførepensjonen er beregnet av. For perioder hvor et medlem har hatt annen opptjening etter første og tredje ledd, skal opptjening på grunnlag av uførepensjonen reduseres med slik opptjening. Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, skal opptjening etter dette leddet ikke overstige opptjening basert på pensjonsgrunnlaget uførepensjonen er beregnet av, justert for uføregraden.

Det gis pensjonsopptjening for den tiden medlemmet har ulønnet utdanningspermisjon som ar-

beidsgiver vurderer er relevant for stillingen. Det gis også pensjonsopptjening for den tiden medlemmet har annen permisjon uten lønn, eller på annen måte midlertidig har fratrudd tjenesten, og hvor det ved tariffavtale inngått med hovedsammenslutningene er bestemt at tiden skal gi pensjonsopptjening. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget i stillingen som medlemmet har permisjon fra eller midlertidig har fratrudd. Ved delvis permisjon skjer opptjeningen forholdsmessig.

Opptjeningen skjer løpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet. Pensjonsopptjeningen akkumuleres i en påslagsbeholdning.

§ 26 c Uttak av alderspensjon

Alderspensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak av pensjon blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen medlemmet fyller 75 år, utbetales pensjonen fra og med måneden etter fylte 75 år.

Alderspensjonen fastsettes på grunnlag av påslagsbeholdningen på uttakstidspunktet. Beholdningen gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen, jf. § 26 k.

Alderspensjonen kan tas ut helt eller delvis. Pensjonen graderes med 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 prosent. Årlig pensjon må på uttakstidspunktet minst utgjøre 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp for at pensjonen kan tas ut gradert. Dersom medlemmet mottar midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, kan ikke summen av uføregrad og uttaksgrad for alderspensjon overstige 100 prosent.

Pensjonsgraden kan endres eller oppdateres når det har gått ett år fra uttakstidspunktet eller ett år fra tidspunktet da uttaksgraden sist ble endret eller oppdatert. Medlemmet kan likevel ta ut full pensjon eller stanse pensjonen uavhengig av bestemmelsene i første punktum. Ved fylte 75 år utbetales full pensjon.

Dersom pensjonsgraden endres eller oppdateres, skal pensjonen gjøres om til en beholdning ved å multiplisere pensjonen med delingstallet på endrings- eller oppdateringstidspunktet. Dette beløpet legges sammen med eventuell beholdning som ikke er tatt ut. Pensjonen beregnes deretter etter bestemmelsene i paragrafen her.

Pensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 26 d Ny opptjening

Ved uttak av hel alderspensjon skal pensjonsopptjening som tilføres påslagsbeholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon ved hjelp av delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til pensjonen som al-

lerede er tatt ut. Omregningen foretas med virkning fra 1. januar året etter at opptjeningen fant sted.

Ved gradert uttak av pensjon skal pensjonsopptjening som tilføres påslagsbeholdningen etter uttak, omregnes til pensjon etter § 26 c femte ledd når uttaksgraden endres eller oppdateres.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen.

§ 26 e Betinget tjenestepensjon – opptjening

Medlemmer som ikke har rett til privat eller offentlig avtalefestet pensjon (AFP), gis betinget tjenestepensjon som et tillegg til alderspensjonen.

Betinget tjenestepensjon tjenes opp fra og med 1. januar 2020 med 3,0 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp. Det er gjeldende grunnbeløp som legges til grunn. Ved deltidsstilling utgjør opptjeningen en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det gis pensjonsopptjening fram til og med måneden medlemmet fyller 62 år.

Det gis pensjonsopptjening for tid med midlertidig uførepensjon og uførepensjon etter kapittel 6. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget som uførepensjonen er beregnet av. For perioder hvor et medlem har hatt annen opptjening etter andre ledd, skal opptjening på grunnlag av uførepensjonen reduseres med slik opptjening. Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, skal opptjening etter dette leddet ikke overstige opptjening basert på pensjonsgrunnlaget uførepensjonen er beregnet av, justert for uføregraden.

Opptjeningen skjer løpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet. Opptjening av betinget tjenestepensjon akkumuleres i en betingetbeholdning.

§ 26 f Betinget tjenestepensjon – uttak

Betinget tjenestepensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom det innvilges betinget tjenestepensjon etter at et medlem har fylt 70 år, skal årlig pensjon beregnes som om uttaket skjedde ved 70 år.

Betingetbeholdningen gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen.

Betinget tjenestepensjon kan ikke tas ut gradert eller stanses. Pensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 26 g Oppsatt pensjon for tjenestetid etter 2019

Fratrer et medlem sin stilling med minst ett års samlet tjenestetid, men uten rett til straks å få pensjon etter dette kapitlet, har medlemmet rett til oppsatt påslagspensjon og oppsatt betinget tjenestepensjon. Pensjonen beregnes etter reglene i kapitlet her.

§ 26 h Oppsatt pensjon for tjenestetid før 2020

Medlemmer med tjenestetid før 2020 har rett til oppsatt alderspensjon dersom samlet tjenestetid er minst tre år.

Pensjonen beregnes av medlemmets pensjonsgrunnlag 31. desember 2019. Har medlemmet 31. desember 2019 lenger tjenestetid enn 30 år, skal gjennomsnittlig stillingsandel beregnes med utgangspunkt i de 30 årene med høyest stillingsandel.

Den årlige alderspensjonen beregnes slik:

- a) Har medlemmet 31. desember 2019 full tjenestetid, eller mer, får medlemmet full alderspensjon. Full tjenestetid er den tjenestetiden medlemmet ville hatt fra den dagen vedkommende ble medlem av Pensjonskassen og fram til aldersgrensen, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år. Pensjonen skal utgjøre 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.
- b) Har medlemmet 31. desember 2019 ikke full tjenestetid, skal medlemmet ha en avkortet alderspensjon som utgjør en så stor andel av full pensjon som tjenestetiden 31. desember 2019 utgjør av full tjenestetid.

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 prosent av alderspensjonen etter levealdersjustering. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget etter levealdersjustering når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter kortere enn full tjenestetid, skal det foretas en forholdsmessig avkorting. Barnetillegg betales ut den måneden barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død.

Alderspensjonen skal levealdersjusteres ved hjelp av justeringstall fastsatt med utgangspunkt i delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13. Justeringstallet framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42. Justeringstallet ved uttak av pensjonen legges til grunn.

Alderspensjonen gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen medlemmet fyller 75 år, utbetales pensjonen fra og med måneden etter fylte 75 år. Det er et vilkår at medlemmet mottar alderspensjon fra folketrygden på uttakstidspunktet. Pensjonen kan ikke tas ut gradert eller stanses. Barnetillegg etter tredje ledd gis tidligst fra måneden etter fylte 65 år.

Alderspensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 26 i Tillegg for opptjening før 2011

Medlem født i årene 1963–1967, og som har opptjening før 2011 som gir rett til oppsatt alderspensjon etter § 26 h, gis et tillegg til alderspensjonen. Fullt tillegg ut-

gjør 1,5 prosent av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte alderspensjonen. Tillegget beregnes forholdsmessig dersom tjenestetiden før 2011 er kortere enn 30 år. 1963-kullet får 100 prosent av tillegget, 1964-kullet får 80 prosent, 1965-kullet får 60 prosent, 1966-kullet får 40 prosent og 1967-kullet får 20 prosent av tillegget.

Tillegget kommer til utbetaling ved uttak av oppsatt alderspensjon etter § 26 h. Tillegget kan ikke graderes eller stanses. Ved uttak multipliseres tillegget med delingstallet ved 67 år og divideres med delingstallet på uttakstidspunktet.

Tillegget kan kombineres med arbeidsinntekt uten at tillegget blir avkortet.

§ 26 j Overgangstillegg

Medlem født i årene 1963–1970 som fratrer medlemspliktig stilling helt i perioden mellom fylte 62 og 67 år, og som har minst 15 års samlet tjenestetid, gis et overgangstillegg fra og med måneden etter den måneden medlemmet fratrer. Tillegget opphører ved gjeninntreden i medlemspliktig stilling. Medlemmet gis tillegget på nytt ved senere hel fratreden. Tillegget opphører senest måneden etter at medlemmet fyller 67 år.

Fullt overgangstillegg er 0,15 ganger folketrygdens grunnbeløp og ytes til medlem født i 1963. Tillegget beregnes forholdsmessig for medlemmer med tjenestetid mindre enn 40 år og for gjennomsnittlig stillingsandel lavere enn 100 prosent. Dersom samlet tjenestetid er over 40 år, skal gjennomsnittlig stillingsandel beregnes med utgangspunkt i de 40 årene med høyest stillingsandel.

1964-kullet får 87,5 prosent av overgangstillegget som 1963-kullet får, 1965-kullet får 75 prosent osv. til 1970-kullet, som får 12,5 prosent av tillegget.

Tillegget skal ikke levealdersjusteres. Det avkortes ikke mot arbeidsinntekt fra stilling som ikke er medlemspliktig. Tillegget kan ikke tas ut gradert.

§ 26 k Levealdersjustering

Levealdersjustering skjer ved hjelp av delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13.

§ 26 l Opphør av pensjon

Pensjon etter kapitlet her opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde. Pensjon etter §§ 26 h og 26 i, løper ytterligere en måned dersom avdøde etterlater seg ektefelle.

Dersom et medlem dør uten at pensjon etter § 26 h er begynt å løpe, og medlemmet ved dødsfallet heller ikke hadde midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, skal det, dersom medlemmet etterlater seg ektefelle, utbetales et beløp svarende til en måneds pensjon etter § 26 h, beregnet med et justeringstall lik 1,000.

§ 27 femte ledd første punktum skal lyde:

Rett til uførepensjon etter kapitlet her har også den som *har minst tre års samlet tjenestetid* og har fratrudd stillingen etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon, og som senere blir innvilget uføretrygd fra folketrygden.

§ 35 første ledd skal lyde:

Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon *etter kapittel 5*, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon fra Pensjonskassen eller fra en annen tjenestepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra Pensjonskassen reduseres etter bestemmelsene her.

§ 42 første ledd skal lyde:

Påslagsbeholdningen etter § 26 b og betingetbeholdningen etter § 26 e reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten. Ved reduksjon av uttaksgrad eller stans av påslagspensjon skal reguleringen av påslagsbeholdningen ta hensyn til når i året endringen fant sted.

Nåværende første ledd blir andre ledd og skal lyde:

Regulering av alderspensjon *etter kapittel 5* under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. *Regulering av alderspensjon etter kapittel 5 a under utbetaling foretas ved at pensjonen reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent, likevel slik at alderspensjon etter § 26 h reguleres etter første punktum. Ved førstegangsuttak og ved økning av uttaksgrad skal reguleringen ta hensyn til når i året uttaket eller gradsendingen fant sted. Overgangstillegg etter § 26 j beregnes av det til enhver tid gjeldende grunnbeløpet i folketrygden.*

Nåværende andre ledd blir tredje ledd. Tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsen i *andre ledd tredje punktum* gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år.

Nåværende tredje ledd blir fjerde ledd og skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling med alderspensjon *etter kapittel 5* eller avtalesfestet pensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som etter § 21 fjerde ledd får alderspensjon fra fylte 65 år, skal omregnes på tilsvarende måte. Bestemmelsen i *andre ledd tredje punktum* gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet. Dersom medlemmet dør før omregningstidspunktet ved 65 eller 67 år, skal pensjonsgrunnlaget ved beregningen av enke- eller enkemannspensjon og barnpensjon etter ka-

pittel 7 omregnes ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til virkningstidspunktet for pensjonen.

Nåværende fjerde ledd blir femte ledd og skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter loven her eller lov om avtalesfestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse, jf. § 23, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her. *Det samme gjelder pensjonsgrunnlaget for oppsatt alderspensjon etter § 26 h før pensjonen tas ut.* Når en arbeidstaker har gått over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, jf. § 15 *andre ledd*, skal det tidligere grunnlaget som har betydning for pensjonsberegningen reguleres tilsvarende.

Nåværende femte ledd blir sjette ledd og skal lyde:

Ved regulering av *beholdninger*, pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til *femte ledd* benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 *åttende ledd* og § 20-18 *åttende ledd*.

Nytt sjuende ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen.

§ 44 tiende ledd skal lyde:

Pensjonskassen kan sette som vilkår for tilståelse av ytelser at vedkommende samtidig setter fram krav om ytelser etter folketrygdloven. *Dette gjelder ikke for pensjon etter kapittel 5 a, med unntak av pensjon etter § 26 h.* Departementet fastsetter nærmere regler om dette.

II

I lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endringer:

I kapittel I til XI endres kapitteloverskriften innledningen fra «Kapitel I.» til «Kapittel 1.», «Kapitel II.» til «Kapittel 2.» osv.

§ 2 første ledd skal lyde:

Unntatt *fra pensjonsordningen* er personer som *utfører praktisk tjeneste ved apotek for å kunne avlegge apotekereksamen.*

§ 8 c første ledd skal lyde:

Medlemmer som *er født i 1958 eller tidligere*, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

§ 8 c sjette ledd skal lyde:

Ved gradert uttak av alderspensjon skal garantitillegget beregnes som om tjenestepensjonen var ugradert. Ga-

rantitillegget skal deretter graderes tilsvarende uttaksgarden for tjenestepensjonen.

Nåværende sjettede ledd blir nytt sjuende ledd.

Ny § 8 d skal lyde:

Medlemmer som er født i 1959, 1960, 1961 eller 1962, får en andel av garantitillegget som er gitt til medlemmer født i 1958 eller tidligere etter § 8 c. Andelene bestemmes av forholdet mellom tjenestetid før 2011 og samlet tjenestetid, begge begrenset til full tjenestetid. 1959-kullet får 90 prosent av tillegget, 1960-kullet får 80 prosent av tillegget, 1961-kullet får 70 prosent av tillegget og 1962-kullet får 60 prosent av tillegget.

§ 10 femte ledd første punktum skal lyde:

Rett til uførepensjon etter kapitlet her har også den som *har minst tre års samlet tjenestetid og har fratrudd stillingen etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon, og som senere blir innvilget uføretrygd fra folketrygden.*

§ 26 første ledd første punktum skal lyde:

Pensjonsordningen kan sette som vilkår for tilståelse av ytelse at vedkommende samtidig setter fram krav om ytelse etter *folketrygdloven*.

III

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser gjøres følgende endringer:

§ 3 første ledd skal lyde:

Loven omfatter alderspensjon etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse kapittel 5 (alderspensjon – bruttopensjon) og § 26 h (oppsatt alderspensjon for tjenestetid før 2020 for medlemmer født i 1963 eller senere). Det samme gjelder tilsvarende pensjoner fra andre tjenestepensjonsordninger.

Nåværende første til fjerde ledd blir andre til fjerde og nytt femte ledd.

§ 24 a overskriften skal lyde:

Samordning av alderspensjon fra tjenestepensjonsordning med alderspensjon etter folketrygdloven kapittel 20 for medlemmer født i 1962 eller tidligere

Ny § 24 c skal lyde:

§ 24 c Samordning av oppsatt alderspensjon fra tjenestepensjonsordning med alderspensjon fra folketrygden for medlemmer født i 1963 eller senere

1. Ved uttak av oppsatt alderspensjon før fylte 67 år skal det gjøres en foreløpig samordning med alderspensjon fra folketrygden. Det fastsettes da en foreløpig samordningsbeholdning med utgangspunkt i pensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-

4, garantipensjonsbeholdningen etter folketrygdloven § 20-11 og garanti for opptjente rettigheter etter folketrygdloven § 20-20. Er alderspensjonen fra folketrygden tatt ut samtidig som tjenestepensjonen, tas det utgangspunkt i beholdningene på uttakstidspunktet. Er alderspensjonen fra folketrygden tatt ut på et tidligere tidspunkt enn tjenestepensjonen, tas det utgangspunkt i beholdningene som pensjonisten ville hatt rett til dersom pensjonene var tatt ut samtidig. I beholdningene inngår også en forskuttert opptjening basert på 5 ganger folketrygdens grunnbeløp årlig fram til 67 år. Den foreløpige samordningsbeholdningen er 98 prosent av beholdningene. Samordningsfradraget fastsettes ved å dividere den foreløpige samordningsbeholdningen med delingstallet på uttakstidspunktet for tjenestepensjonen. Delingstallet fastsettes etter folketrygdloven § 20-13.

2. Når oppsatt alderspensjon er tatt ut før fylte 67 år, skal det foretas ny samordning fra måneden etter fylte 67 år. Det tas da utgangspunkt i beholdningene etter folketrygdloven §§ 20-4, 20-11 og 20-20 slik de ville ha vært ved uttak ved 67 år. Samordningsbeholdningen er 98 prosent av beholdningene. Samordningsfradraget skal likevel beregnes med delingstallet på uttakstidspunktet for tjenestepensjonen, og det skal tas hensyn til regulering fra uttakstidspunktet fram til 67 år.
3. Ved den nye samordningen ved 67 år skal det foretas et samordningsoppgjør. Samordningsoppgjøret settes lik endring i månedlig utbetaling av oppsatt alderspensjon, multiplisert med antall måneder med mottak av slik alderspensjon. Dersom månedlig pensjon økes, skal det utbetales et engangsbeløp. Dersom månedlig pensjon reduseres, skal det innkreves et engangsbeløp.
4. Ved uttak av oppsatt alderspensjon ved eller etter fylte 67 år tas det utgangspunkt i beholdningene etter folketrygdloven §§ 20-4, 20-11 og 20-20 som pensjonisten ville hatt rett til dersom alderspensjonen fra folketrygden og tjenestepensjonen var tatt ut samtidig, men likevel bare opptjening til og med året pensjonisten fyller 67 år. Samordningsfradraget fastsettes ved å dividere samordningsbeholdningen med delingstallet på uttakstidspunktet. Delingstallet fastsettes etter folketrygdloven § 20-13.
5. Det samordnes ikke med alderspensjon fra folketrygden som er opptjent fra og med året etter fylte 67 år. Når opptjeningen i folketrygden for årene til og med det året pensjonisten fyller 67 år senere legges til utbetalt alderspensjon fra folketrygden, skal det foretas en ny samordningsberegning fra samme tidspunkt som folketrygden omregnes, se folketrygdloven § 20-17.

6. Tillegg til alderspensjon etter folketrygdloven § 20-18 femte ledd skal gå til fradrag i alderspensjon fra tjenestepensjonsordning.
7. Det gis et tillegg til tjenestepensjonen som tilsvarende 2,5 ganger folketrygdens grunnbeløp, dividert med delingstallet på uttakstidspunktet fastsatt etter folketrygdloven § 20-13.
8. Samordningsfradrag etter bestemmelsen her og tillegg etter nr. 7 skal begrenses forholdsmessig hvis pensjonisten ikke har full tjenestetid i tjenestepensjonsordningen.
9. Er alderspensjonen fra folketrygden gradert, skal det ved beregningen av samordningsfradraget legges til grunn en ugradert alderspensjon.
10. Samordningsfradrag etter nr. 1 til nr. 4 skal reguleres etter folketrygdloven § 20-18 andre, fjerde og sjuende ledd. Tillegg etter nr. 7 skal reguleres på samme måte.
11. Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen.

IV

I lov 22 juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

I kapittel I til XI endres kapitteloverskriften innledningen fra «Kapittel I.» til «Kapittel 1.», «Kapitel II.» til «Kapittel 2.» osv.

§ 3 første ledd bokstav a oppheves.

Nåværende første ledd bokstav b og bokstav c blir bokstav a og b.

§ 5 første ledd andre og tredje punktum blir andre ledd og skal lyde:

Ved beregning av pensjon etter kapittel 4, 5 og 6 avrundes samlet tjenestetid slik at brøkdelen av et år mindre enn en halv ikke regnes med. En større brøkdelen regnes som et helt år.

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Tjenestetid benyttet i kapittel 4 a fastsettes i antall år, avrundet til én desimal.

Nåværende andre og tredje ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

Kapittel 4 overskriften skal lyde:

Kapittel 4. Alderspensjon – bruttopensjon.

Ny § 6 a i kapittel 4 skal lyde:

Kapitlet gjelder for medlemmer født i 1962 eller tidligere.

Kapitlet gjelder også for medlemmer født i 1963 eller senere som fratrer stilling med 65 års aldersgrense

med rett til pensjon, i perioden fram til og med måneden medlemmet fyller 67 år. Alderspensjonen faller bort ved uttak av pensjon etter kapittel 4 a før fylte 67 år.

§ 10 c første ledd skal lyde:

Medlemmer som er født i 1958 eller tidligere, skal ha et garantert pensjonsnivå etter reglene i paragrafen her.

§ 10 c sjette ledd skal lyde:

Ved gradert uttak av alderspensjon skal garantitillegget beregnes som om tjenestepensjonen var ugradert. Garantitillegget skal deretter graderes tilsvarende uttaksgraden for tjenestepensjonen.

Nåværende sjette ledd blir nytt sjuende ledd.

Ny § 10 d skal lyde:

Medlemmer som er født i 1959, 1960, 1961 eller 1962, får en andel av garantitillegget som er gitt til medlemmer født i 1958 eller tidligere etter § 10 c. Andelene bestemmes av forholdet mellom tjenestetid før 2011 og samlet tjenestetid, begge begrenset til full tjenestetid. 1959-kullet får 90 prosent av tillegget, 1960-kullet får 80 prosent av tillegget, 1961-kullet får 70 prosent av tillegget og 1962-kullet får 60 prosent av tillegget.

Nytt kapittel 4 a skal lyde:

Kapittel 4 a. Alderspensjon – påslagspensjon

§ 11 a Virkeområde

Kapitlet gjelder for medlemmer født i 1963 eller senere.

§ 11 b Opptjening av alderspensjon – påslagsbeholdning

Alderspensjon tjenes opp fra og med 1. januar 2020 med en grunnsats på 5,7 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 12 ganger folketrygdens grunnbeløp og en tilleggssats på 18,1 prosent av pensjonsgrunnlaget mellom 7,1 og 12 ganger grunnbeløpet. Det er gjeldende grunnbeløp som legges til grunn. Ved deltidsstilling utgjør opptjeningen en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det gis pensjonsopptjening fram til og med måneden medlemmet fyller 75 år.

Det gis pensjonsopptjening for tiden med midlertidig uførepensjon og uførepensjon etter kapittel 5. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget som uførepensjonen er beregnet av. For perioder hvor et medlem har hatt annen opptjening etter første og tredje ledd, skal opptjening på grunnlag av uførepensjonen reduseres med slik opptjening. Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, skal opptjening etter dette leddet ikke overstige opptjening basert på pensjonsgrunnlaget uførepensjonen er beregnet av, justert for uføregraden.

Det gis pensjonsopptjening for den tiden medlemmet har ulønnet utdanningspermisjon som arbeidsgiver vurderer er relevant for stillingen. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget i stillingen som medlemmet har permisjon fra eller midlertidig har fratrudd. Ved delvis permisjon skjer opptjeningen forholdsmessig.

Opptjeningen skjer løpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet. Pensjonsopptjeningen akkumuleres i en påslagsbeholdning.

§ 11 c Uttak av alderspensjon

Alderspensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak av pensjon blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen medlemmet fyller 75 år, utbetales pensjonen fra og med måneden etter fylte 75 år.

Alderspensjonen fastsettes på grunnlag av påslagsbeholdningen på uttakstidspunktet. Beholdningen gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen, jf. § 11 k.

Alderspensjonen kan tas ut helt eller delvis. Pensjonen graderes med 20, 40, 50, 60, 80 eller 100 prosent. Årlig pensjon må på uttakstidspunktet minst utgjøre 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp for at pensjonen kan tas ut gradert. Dersom medlemmet mottar midlertidig uførepensjon eller uførepensjon, kan ikke summen av uføregrad og uttaksgrad for alderspensjon overstige 100 prosent.

Pensjonsgraden kan endres eller oppdateres når det har gått ett år fra uttakstidspunktet eller ett år fra tidspunktet da uttaksgraden sist ble endret eller oppdatert. Medlemmet kan likevel ta ut full pensjon eller stanse pensjonen uavhengig av bestemmelsene i første punktum. Ved fylte 75 år utbetales full pensjon.

Dersom pensjonsgraden endres eller oppdateres, skal pensjonen gjøres om til en beholdning ved å multiplisere pensjonen med delingstallet på endrings- eller oppdateringstidspunktet. Dette beløpet legges sammen med eventuell beholdning som ikke er tatt ut. Pensjonen beregnes deretter etter bestemmelsene i paragrafen her.

Pensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 11 d Ny opptjening

Ved uttak av hel alderspensjon skal pensjonsopptjening som tilføres påslagsbeholdningen etter uttak, regnes om til årlig pensjon ved hjelp av delingstallet på omregningstidspunktet, og legges til pensjonen som allerede er tatt ut. Omregningen foretas med virkning fra 1. januar året etter at opptjeningen fant sted.

Ved gradert uttak av pensjon skal pensjonsopptjening som tilføres påslagsbeholdningen etter uttak, om-

regnes til pensjon etter § 11 c femte ledd når uttaksgraden endres eller oppdateres.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen.

§ 11 e Betinget tjenestepensjon – opptjening

Medlemmer som ikke har rett til privat eller offentlig avtafestet pensjon (AFP), gis betinget tjenestepensjon som et tillegg til alderspensjonen.

Betinget tjenestepensjon tjenes opp fra og med 1. januar 2020 med 3,0 prosent av pensjonsgrunnlaget opp til 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp. Det er gjeldende grunnbeløp som legges til grunn. Ved deltidsstilling utgjør opptjeningen en forholdsmessig del av opptjeningen for en fulltidsstilling. Det gis pensjonsopptjening fram til og med måneden medlemmet fyller 62 år.

Det gis pensjonsopptjening for tid med midlertidig uførepensjon og uførepensjon etter kapittel 5. Opptjeningen skjer på grunnlag av pensjonsgrunnlaget som uførepensjonen er beregnet av. For perioder hvor et medlem har hatt annen opptjening etter andre ledd, skal opptjening på grunnlag av uførepensjonen reduseres med slik opptjening. Dersom uføregraden er lavere enn 100 prosent, skal opptjening etter dette leddet ikke overstige opptjening basert på pensjonsgrunnlaget uførepensjonen er beregnet av, justert for uføregraden.

Opptjeningen skjer løpende, slik at endringer får effekt fra virkningstidspunktet. Opptjening av betinget tjenestepensjon akkumuleres i en betingetbeholdning.

§ 11 f Betinget tjenestepensjon – uttak

Betinget tjenestepensjon gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom det innvilges betinget tjenestepensjon etter at et medlem har fylt 70 år, skal årlig pensjon beregnes som om uttaket skjedde ved 70 år.

Betingetbeholdningen gjøres om til årlig pensjon ved å dividere med delingstallet på uttakstidspunktet for pensjonen.

Betinget tjenestepensjon kan ikke tas ut gradert eller stanses. Pensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 11 g Oppsatt pensjon for tjenestetid etter 2019

Fratrer et medlem sin stilling med minst ett års samlet tjenestetid, men uten rett til straks å få pensjon etter dette kapitlet, har medlemmet rett til oppsatt påslagspensjon og oppsatt betinget tjenestepensjon. Pensjonen beregnes etter reglene i kapitlet her.

§ 11 h Oppsatt pensjon for tjenestetid før 2020

Medlemmer med tjenestetid før 2020 har rett til oppsatt alderspensjon dersom samlet tjenestetid er minst tre år.

Pensjonen beregnes av medlemmets pensjonsgrunnlag 31. desember 2019. Har medlemmet 31. desember 2019 lenger tjenestetid enn 30 år, skal gjennomsnittlig stillingsandel beregnes med utgangspunkt i de 30 årene med høyest stillingsandel.

Den årlige alderspensjonen beregnes slik:

- a) Har medlemmet 31. desember 2019 full tjenestetid, eller mer, får medlemmet full alderspensjon. Full tjenestetid er den tjenestetiden medlemmet ville hatt fra den dagen vedkommende ble medlem av pensjonsordningen og fram til aldersgrensen, likevel ikke mer enn 40 år og ikke mindre enn 30 år. Pensjonen skal utgjøre 66 prosent av pensjonsgrunnlaget.
- b) Har medlemmet 31. desember 2019 ikke full tjenestetid, skal medlemmet ha en avkortet alderspensjon som utgjør en så stor andel av full pensjon som tjenestetiden 31. desember 2019 utgjør av full tjenestetid.

Forsørger medlemmet barn under 18 år, skal det for hvert barn ytes et barnetillegg på 10 prosent av alderspensjonen etter levealdersjustering. Alderspensjonen med barnetillegg må likevel ikke overstige 90 prosent av pensjonsgrunnlaget etter levealdersjustering når pensjonen er beregnet etter full tjenestetid. Er pensjonen beregnet etter kortere enn full tjenestetid, skal det foretas en forholdsmessig avkorting. Barnetillegg betales ut den måneden barnet fyller 18 år eller i tilfelle måneden etter barnets død.

Alderspensjonen skal levealdersjusteres ved hjelp av justeringstall fastsatt med utgangspunkt i delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13. Justeringstallet framkommer ved å dividere delingstallene med 13,42. Justeringstallet ved uttak av pensjonen legges til grunn.

Alderspensjonen gis tidligst fra og med måneden etter den måneden melding om uttak blir gitt, likevel tidligst fra og med måneden etter fylte 62 år. Dersom pensjonen ikke er tatt ut innen medlemmet fyller 75 år, utbetales pensjonen fra og med måneden etter fylte 75 år. Det er et vilkår at medlemmet mottar alderspensjon fra folketrygden på uttakstidspunktet. Pensjonen kan ikke tas ut gradert eller stanses. Barnetillegg etter tredje ledd gis tidligst fra måneden etter fylte 65 år.

Alderspensjonen kan kombineres med arbeidsinntekt uten at pensjonen blir avkortet.

§ 11 i Tillegg for opptjening før 2011

Medlem født i årene 1963–1967, og som har opptjening før 2011 som gir rett til oppsatt alderspensjon etter § 11 h, gis et tillegg til alderspensjonen. Fullt tillegg utgjør 1,5 prosent av pensjonsgrunnlaget for den oppsatte alderspensjonen. Tillegget beregnes forholdsmessig dersom tjenestetiden før 2011 er kortere enn 30 år.

1963-kullet får 100 prosent av tillegget, 1964-kullet får 80 prosent, 1965-kullet får 60 prosent, 1966-kullet får 40 prosent, og 1967-kullet får 20 prosent av tillegget.

Tillegget kommer til utbetaling ved uttak av oppsatt alderspensjon etter § 11 h. Tillegget kan ikke graderes eller stanses. Ved uttak multipliseres tillegget med delingstallet ved 67 år og divideres med delingstallet på uttakstidspunktet.

Tillegget kan kombineres med arbeidsinntekt uten at tillegget blir avkortet.

§ 11 j Overgangstillegg

Medlem født i årene 1963–1970 som fratrer medlemspliktig stilling helt i perioden mellom fylte 62 og 67 år, og som har minst 15 års samlet tjenestetid, gis et overgangstillegg fra og med måneden etter den måneden medlemmet fratrer. Tillegget opphører ved gjeninntreden i medlemspliktig stilling. Medlemmet gis tillegget på nytt ved senere hel fratreden. Tillegget opphører senest måneden etter at medlemmet fyller 67 år.

Fullt overgangstillegg er 0,15 ganger folketrygdens grunnbeløp og ytes til medlem født i 1963. Tillegget beregnes forholdsmessig for medlemmer med tjenestetid mindre enn 40 år og for gjennomsnittlig stillingsandel lavere enn 100 prosent. Dersom samlet tjenestetid er over 40 år, skal gjennomsnittlig stillingsandel beregnes med utgangspunkt i de 40 årene med høyest stillingsandel.

1964-kullet får 87,5 prosent av overgangstillegget som 1963-kullet får, 1965-kullet får 75 prosent osv. til 1970-kullet som får 12,5 prosent av tillegget.

Tillegget skal ikke levealdersjusteres. Det avkortes ikke mot arbeidsinntekt fra stilling som ikke er medlemspliktig. Tillegget kan ikke tas ut gradert.

§ 11 k Levealdersjustering

Levealdersjustering skjer ved hjelp av delingstall fastsatt av Arbeids- og velferdsdirektoratet, jf. folketrygdloven §§ 20-12 og 20-13.

§ 11 l Ophør av pensjon

Pensjon etter kapitlet her opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde. Pensjon etter §§ 11 h og 11 i, løper ytterligere en måned dersom avdøde etterlater seg ektefelle.

§ 12 femte ledd første punktum skal lyde:

Rett til uførepensjon etter kapitlet her har også den som har minst tre års samlet tjenestetid og har fratrudd stillingen etter 1. januar 1967 med rett til oppsatt alderspensjon, og som senere blir innvilget uføretrygd fra folketrygden.

§ 13 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget fastsettes etter kapittel 4, unntatt bestemmelsene i § 8 femte til *sjuende* ledd om beregning av gjennomsnittsgrunnlag.

§ 19 a første ledd tredje punktum skal lyde:

Ektefelle etter sykepleier med *minst tre års samlet tjenestetid* og rett til oppsatt alderspensjon har rett til oppsatt ektefellepensjon.

§ 20 første ledd bokstav a skal lyde:

a) Dersom den gjenlevende ektefellen samtidig har alderspensjon *etter kapittel 4*, midlertidig uførepensjon eller uførepensjon fra denne eller fra en annen tjenstepensjonsordning, skal enke- eller enkemannspensjonen fra denne pensjonsordningen reduseres etter bestemmelsene her.

§ 36 tredje ledd skal lyde:

Pensjonsordningen kan sette som vilkår for tilståelse av ytelser at vedkommende samtidig setter fram krav om ytelser etter *folketrygdloven*. Dette gjelder ikke for pensjon etter kapittel 4 a, med unntak av pensjon etter § 11 h. Departementet kan gi forskrift om dette.

§ 39 første ledd skal lyde:

Påslagsbeholdningen etter § 11 b og betingetbeholdningen etter § 11 e reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten. Ved reduksjon av uttaksgrad eller stans av påslagspensjon skal reguleringen av påslagsbeholdningen ta hensyn til når i året endringen fant sted.

Nåværende første ledd blir andre ledd og skal lyde:

Regulering av alderspensjon *etter kapittel 4* under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Regulering av alderspensjon *etter kapittel 4 a* under utbetaling foretas ved at pensjonen reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent, likevel slik at alderspensjon *etter § 11 h* reguleres etter første punktum. Ved *førstegangsuttak* og ved *økning av uttaksgrad* skal reguleringen ta hensyn til når i året uttaket eller gradsendingen fant sted. *Overgangstillegg etter § 11 j* beregnes av det til enhver tid gjeldende grunnbeløpet i folketrygden.

Nåværende andre ledd blir tredje ledd. Tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Bestemmelsen i *andre ledd tredje* punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter 67 år.

Nåværende tredje ledd blir fjerde ledd og skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling med alderspensjon *etter kapittel 4* eller avtalesett pensjon før 67 år, skal omregnes fra måneden etter

fylte 67 år ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til omregningstidspunktet. Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som etter § 7 tredje ledd andre punktum får alderspensjon fra fylte 65 år, skal omregnes på tilsvarende måte. Bestemmelsen i *andre ledd tredje* punktum gjelder tilsvarende ved første regulering etter at pensjonsgrunnlaget er omregnet. Dersom medlemmet dør før omregningstidspunktet ved 65 eller 67 år, skal pensjonsgrunnlaget ved beregningen av ektefellepensjon etter kapittel 6 og barnpensjon etter kapittel 7 omregnes ved at det oppreguleres med lønnsveksten fra fratredelsestidspunktet og fram til virkningstidspunktet for pensjonen.

Nåværende fjerde ledd blir femte ledd og skal lyde:

Pensjonsgrunnlaget for medlemmer som fratrer sin stilling uten rett til straks å få pensjon etter denne lov eller avtalesett pensjon fra arbeidsgiver, jf. § 10, reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet det ytes pensjon etter loven her. *Det samme gjelder pensjonsgrunnlaget for oppsatt alderspensjon etter § 11 h før pensjonen tas ut.* Når en arbeidstaker har gått over fra et høyere til et lavere samlet pensjonsgrunnlag, jf. § 8 tredje ledd, skal det tidligere grunnlaget som har betydning for pensjonsberegningen reguleres tilsvarende.

Nåværende femte ledd blir sjette ledd og skal lyde:

Ved regulering av *beholdninger*, pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til *femte* ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd og § 20-18 åttende ledd.

§ 39 nytt sjuende ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av denne paragrafen.

V

I lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen skal § 2 femte ledd nytt tredje punktum lyde:

Garantert pensjonsnivå etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 24 c gjelder tilsvarende.

VI

I lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens pensjonskasse skal § 3 tredje ledd nytt andre punktum lyde:

Garantert pensjonsnivå etter lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 24 c gjelder tilsvarende.

VII

I lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd skal lyde:

Beregning av pensjon skal skje etter reglene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse, *med unntak av kapittel 5 a. Alderspensjon beregnes etter kapittel 5. Kravet til tjenestetid for rett til full pensjon for den som står i stilling ved pensjonering, er 20 år for ballettdansere og 23 år for sangsolister og korsangere.*

§ 4 tredje ledd skal lyde:

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24 b og 24 c, likevel slik at kravet til full tjenestetid fastsettes etter første og andre ledd i bestemmelsen her.

VIII

I lov 16. desember 2011 nr. 60 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer gjøres følgende endringer:

§ 3-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Reglene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24, 24 a, 24 b og 24 c gjelder tilsvarende fra fylte 67 år.

§ 4-6 andre ledd første punktum skal lyde:

Reglene om levealdersjustering og garantert pensjonsnivå i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse §§ 24, 24 a, 24 b og 24 c gjelder tilsvarende fra fylte 67 år.

IX

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 28. mai 2019

Erlend Wiborg

leder

Heidi Nordby Lunde

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Arbeids- og sosialdepartementet v/statsråd Anniken Hauglie til arbeids- og sosialkomiteen, datert 15. mai 2019****Justering av lovforslaget for lov om pensjonsordning for sykepleiere i Prop. 87 L (2018-2019)**

Jeg viser til Prop. 87 L (2018–2019) Endringer i lov om Statens pensjonskasse, samordningsloven og enkelte andre lover (ny tjenestepensjon for ansatte i offentlig sektor) som arbeids- og sosialkomiteen har til behandling.

Jeg er blitt gjort oppmerksom på at det i lovforslaget for lov om pensjonsordning for sykepleiere er foreslått en utilsiktet endring. Den utilsiktede endringen knytter seg til § 11 l i lovforslaget. § 11 l har bestemmelser om opphør av pensjon.

Lovforslaget § 11 l i lov om pensjonsordning for sykepleiere er utformet etter mønster av forslaget til § 26 l i lov om Statens pensjonskasse.

Gjeldende regler for utbetaling av pensjon til gjenlevende ektefelle er forskjellig i lov om Statens pensjonskasse og lov om pensjonsordning for sykepleiere i tilfeller hvor et medlem dør før pensjonen har begynt å løpe. I Statens pensjonskasse utbetales det en måneds pensjon til gjenlevende ektefelle i tilfeller hvor et medlem dør før pensjonen har begynt å løpe, men det er ikke tilsvarende bestemmelser i pensjonsordningen for sykepleiere.

Intensjonen med lovforslaget har vært å videreføre gjeldende regler for utbetaling av pensjon til gjenlevende ektefelle for pensjon som er opptjent i dagens bruttoordning. Lovforslaget § 11 l i lov om pensjonsordning slik det er utformet i Prop. 87 L innebærer dermed en utilsiktet utvidelse av gjeldende rett.

§ 11 l andre ledd i lovforslaget for lov om pensjonsordning for sykepleiere skal derfor utgå. § 11 l i lov om pensjonsordning for sykepleiere skal lyde:

§ 11 l Opphør av pensjon

Pensjon etter kapitlet her opphører ved utgangen av måneden etter måneden medlemmet døde. Pensjon etter §§ 11 h og 11 i, løper ytterligere en måned dersom avdøde etterlater seg ektefelle.

